

Propozycja metody określania poziomu kwalifikacji

Rezultaty współpracy z konsultacyjnymi zespołami branżowymi
marzec 2012 – wrzesień 2013

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

*kwalifikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Propozycja metody określania poziomu kwalifikacji

**Rezultaty współpracy
z konsultacyjnymi
zespołami branżowymi**

marzec 2012 – wrzesień 2013

Redakcja merytoryczna:
dr Gabriela Ziewiec-Skokowska

Autorzy:
dr Gabriela Ziewiec-Skokowska
Agata Tomaszuk
Roksana Pierwieniecka
Wojciech Stęchły

Konsultacje merytoryczne:
Horacy Dębowski
Beata Michalska
dr Stanisław Sławiński

Redakcja językowa:
Emilia Danowska-Florczyk

Projekt okładki:
Marcin Niwicz

Materiał przedstawia rezultaty prac pilotażowych prowadzonych w ramach projektu „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III – Wysoka jakość systemu oświaty: Działanie 3.4. Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie, Poddziałanie 3.4.1. Opracowanie i wdrożenie Krajowego Systemu Kwalifikacji. W tekście zostały ujęte wnioski płynące z analizy wyników prac konsultacyjnych zespołów branżowych oraz uwag zgłaszanych w czasie seminariów organizowanych przez Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) od marca 2012 do września 2013 roku.

Wydawca:
Instytut Badań Edukacyjnych
ul. Górczewska 8
01-180 Warszawa
tel. (22) 241 71 00; www.ibe.edu.pl

© Copyright by: *Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014*

Przygotowanie do druku:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzcyk
www.grzeg.com.pl

Spis treści

Wstęp	5
Wprowadzenie	7
1. Propozycja metody określania poziomu kwalifikacji	9
1.1. Etap 1: Ocena kompletności informacji o kwalifikacji	9
1.2. Etap 2: Analiza efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji i opracowanie tabeli zgodności	10
1.3. Etap 3: Wybór kluczowych efektów uczenia się	16
1.3.1. Wybór kluczowych efektów uczenia się na podstawie kategorii efektów uczenia się	16
1.3.2. Wybór kluczowych efektów uczenia się na podstawie zestawów (jednostek) efektów uczenia się	18
1.4. Etap 4: Określenie poziomu kwalifikacji	20
1.5. Etap 5: Udokumentowanie decyzji o poziomie PRK kwalifikacji	21
1.5.1. Dokumenty pomocne podczas określania poziomu kwalifikacji	21
2. Kwalifikacje wstępnie odniesione do poziomów PRK	23
2.1. Podstawowe informacje o dokumentach potwierdzających posiadanie kwalifikacji wstępnie odniesionych do poziomów PRK	23
2.1.1. Świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie	23
2.1.2. Dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe w zawodzie	24
2.1.3. Świadectwa czeladnicze	24
2.1.4. Dyplomy mistrzowskie	25
2.1.5. Pozostałe	26
2.2. Wyniki wstępnego określenia poziomów wybranych kwalifikacji	27
Bibliografia	35
Załącznik 1. Kwalifikacje wstępnie odniesione do poziomu PRK przez zespoły branżowe – lista	37
Załącznik 2. Ankieta podsumowująca prace konsultacyjnych zespołów branżowych	55
Załącznik 3. Określanie poziomów kwalifikacji w wybranych krajach europejskich	59
Załącznik 4. Tabele charakterystyk poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji	69

Wstęp

W Polsce trwają obecnie prace nad modernizacją krajowego systemu kwalifikacji¹. Działania te mają służyć efektywniejszej realizacji polityki na rzecz uczenia się przez całe życie, która odpowiada potrzebom współczesnej gospodarki opartej na wiedzy. Wpisane są one również w szerszy kontekst zmian w Europie, podkreślany w Strategii Lizbońskiej oraz Strategii Europa 2020. Do zadań Polski w tym obszarze należy stworzenie powszechnego i atrakcyjnego systemu uczenia się przez całe życie, w tym wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie tworzenia i nadawania kwalifikacji także poza szkolnictwem wyższym i oświatą oraz większa integracja wszystkich podsystemów kwalifikacji. Rozwiązania dla zintegrowanego systemu kwalifikacji² powstają w ramach projektu „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie”, realizowanego przez Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) w Warszawie.

Inspiracją do podjęcia tego wysiłku było Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz.U. C 111 z 6.5.2008, s. 1–7). Jednak zakres prowadzonych w Polsce prac wykracza poza przygotowanie projektu Polskiej Ramy Kwalifikacji (PRK) i odniesienie jej do poziomów Europejskiej Ramy Kwalifikacji (ERK)³. Obejmuje rozwiązania dotyczące między innymi Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji, standardu opisu kwalifikacji spoza systemów oświaty i szkolnictwa wyższego, zapewniania jakości kwalifikacji⁴, zapewnienia możliwości zdobywania kwalifikacji w wyniku walidacji poza- i nieformalnego uczenia się⁵, przenoszenia i akumulowania osiągnięć⁶.

¹ Kwalifikacja to – jak podaje „Słownik podstawowych terminów dotyczących krajowego systemu kwalifikacji” (Sławiński, 2014, s. 28) – określony zestaw efektów uczenia się – zgodnych z ustalonymi standardami – których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez upoważnioną instytucję.

² Zintegrowany system kwalifikacji rozumiany jest jako ogół rozwiązań służących ustanawianiu, nadawaniu oraz zapewnianiu jakości tych kwalifikacji, które są ujęte w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (Sławiński, 2014, s. 24).

³ Proces odniesienia poziomów PRK do ERK jest przedstawiony w „Raportie referencyjnym. Odniesienie Polskiej Ramy Kwalifikacji na rzecz uczenia się przez całe życie do Europejskiej Ramy Kwalifikacji” (IBE, 2013).

⁴ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia Europejskich Ram Odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (Dz.U. C 155 z 8.7.2009, s. 1–10).

⁵ Zalecenie Rady z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego (Dz.U. C 398 z 22.12.2012, s. 1–5).

⁶ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) (Dz.U. C 155 z 8.7.2009, s. 11–18).

Niniejsza publikacja ma na celu przedstawienie wyników prac nad metodą określania poziomu kwalifikacji. W tekście podsumowano dotychczasowe działania zespołu IBE, przedstawiając nie tylko propozycję metody, lecz także bogaty materiał empiryczny będący podstawą do sformułowania i weryfikacji rzeczowej propozycji. Tekst ten stanowi pierwsze w Polsce opracowanie poświęcone tematyce zasad przypisywania poziomów PRK do kwalifikacji.

Należy zaznaczyć, że w momencie podjęcia pracy nad tym zagadnieniem charakterystyki poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji były nadal w opracowaniu (posłużono się wersją roboczą), a w wielu innych przypadkach możliwe było jedynie odwołanie się do przyjętych założeń. Dotyczy to w szczególności standardu opisu kwalifikacji spoza systemów oświaty i szkolnictwa wyższego, a także opisu procesów i procedur związanych z funkcjonowaniem zintegrowanego systemu kwalifikacji. Prace nad tymi zagadnieniami są nadal prowadzone⁷.

Mimo trudności, które wynikały z równoległej pracy nad wymienionymi elementami zintegrowanego systemu kwalifikacji, przedstawiona w tekście propozycja metody określania poziomu kwalifikacji jest z nimi spójna. W przyszłości, w miarę powstawania nowych kwalifikacji oraz gromadzenia kolejnych doświadczeń, będzie ona doskonalsza.

⁷ Prace prowadzone są w ramach kolejnego etapu projektu „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie”.

Wprowadzenie

Na znaczenie metody określania poziomu kwalifikacji wskazuje szereg dokumentów unijnych związanych z realizacją Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskich ram kwalifikacji na rzecz uczenia się przez całe życie. Przejrzyste zasady odnoszenia kwalifikacji do krajowej ramy są jednym z podstawowych warunków wiarygodności przypisania poziomu do kwalifikacji. Dzięki określaniu poziomów kwalifikacje funkcjonujące w europejskim systemie są też bardziej zrozumiałe i w większym stopniu porównywalne. W myśl trwających obecnie w Polsce prac prelegislacyjnych określenie poziomu kwalifikacji będzie obowiązkową procedurą w procesie wprowadzania kwalifikacji do zintegrowanego systemu kwalifikacji.

Znaczenie przejrzystości procedur określania poziomu kwalifikacji podkreśla także Grupa Doradcza ds. ERK Komisji Europejskiej. Zgodnie z jej rekomendacjami prace nad włączaniem kwalifikacji do krajowego systemu i określaniem ich poziomu powinny być prowadzone z udziałem zainteresowanych środowisk. Doceniając korzyści ze współpracy ze specjalistami z branż, a jednocześnie stosując się do zaleceń europejskich, prace nad metodą przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji prowadzono we współpracy z konsultacyjnymi zespołami branżowymi.

W pracach nad metodą określania poziomu kwalifikacji brały udział osoby posiadające bogatą wiedzę na temat kwalifikacji z różnych działów gospodarki, takich jak: budownictwo, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, logistyka i transport, zarządzanie i administracja, turystyka i gastronomia, przemysł odzieżowy, górnictwo i metalurgia. Członkami zespołów, a tym samym współtwórcami metody określania poziomu kwalifikacji, byli między innymi:

- autorzy podstaw programowych kształcenia w zawodach i programów nauczania,
- przedstawiciele poszczególnych typów szkół (przede wszystkim zasadniczych szkół zawodowych, techników) oraz innych instytucji szkolących,
- pracownicy instytucji egzaminujących (Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, okręgowych komisji egzaminacyjnych),
- reprezentanci Związku Rzemiosła Polskiego oraz regionalnych izb rzemiosła i przedsiębiorczości,
- pracownicy instytutów naukowo-badawczych zajmujących się problematyką edukacji,
- przedstawiciele związków pracodawców (np. Konfederacji Budownictwa i Nieruchomości, Związku Banków Polskich).

Prace nad metodą przypisywania poziomu PRK do kwalifikacji były prowadzone w dwóch etapach. Pierwszy z nich, realizowany od marca do września 2012 roku we współpracy z czterema zespołami branżowymi⁸, pozwolił na sformułowanie wstępnej propozycji metody określania poziomu kwalifikacji. Drugi – zapoczątkowany w październiku 2012 roku i zakończony we wrześniu 2013 roku – miał na celu zweryfikowanie zaproponowanej metody i na jej podstawie wstępne przypisanie poziomów PRK do kwalifikacji⁹.

⁸ Zespoły składały się z osób posiadających szeroką wiedzę na temat kwalifikacji w branżach: budowlanej, elektryczno-elektronicznej, usług finansowych oraz pomocy społecznej. Początkowo zespoły pracowały niezależnie od siebie. Przygotowane przez nich wstępne propozycje zasad określania poziomu kwalifikacji zostały ze sobą skonfrontowane na późniejszym etapie współpracy. Należy też podkreślić, że w analizach i dyskusjach prowadzonych w okresie marzec – wrzesień 2012 roku brano pod uwagę zarówno kwalifikacje nadawane w systemach oświaty i szkolnictwa wyższego, jak i poza nimi, a więc także takie, które nie były opisane za pomocą efektów uczenia się. Za główny cel postawiono bowiem opracowanie takiej metody przypisywania poziomu PRK do kwalifikacji, która jest uniwersalna i w przyszłości będzie mogła być stosowana powszechnie. Opis kwalifikacji wskazujący na właściwe dla niej efekty uczenia się nabrał znaczenia w drugim etapie prac, gdy jednym z celów współpracy IBE z zespołami konsultacyjnymi stało się także wstępne określenie poziomu kwalifikacji w krajowej ramie.

⁹ Określenie wstępnego poziomu wybranych kwalifikacji pozwoliło zrealizować wskaźnik Priorytetu III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki dla 4 celu szczegółowego, „Opracowanie i wdrożenie Krajowych Ram Kwalifikacji i Krajowego Systemu Kwalifikacji oraz upowszechnienie uczenia się przez całe życie”. Dodatkowym efektem przeprowadzonych prac było zweryfikowanie zapisów w tabelach charakterystyk poziomów PRK.

Prace w drugim etapie pozwoliły wstępnie określić poziom 413 kwalifikacji. Były one prowadzone we współpracy z 14 konsultacyjnymi zespołami specjalistów (najczęściej w czteroosobowym składzie), skupiającymi osoby posiadające rozległą wiedzę o kwalifikacjach powiązanych z następującymi działami gospodarki:

- 1) budownictwo,
- 2) opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- 3) energetyka,
- 4) IT i elektronika,
- 5) zarządzanie i administracja,
- 6) turystyka i gastronomia,
- 7) przemysł drzewny, papierniczy i poligrafia,
- 8) przemysł chemiczny i ceramiczny,
- 9) rolniczo-leśny z ochroną środowiska,
- 10) logistyka i transport,
- 11) przemysł elektromaszynowy,
- 12) kultura i usługi osobiste,
- 13) przemysł odzieżowy,
- 14) górnictwo i metalurgia¹⁰.

Spotkania zespołów konsultacyjnych organizowano od listopada 2012 roku do sierpnia 2013 roku. W tym czasie odbyło się ponad 50 seminariów roboczych. Każdy zespół spotkał się przynajmniej trzykrotnie. Ponadto, prace wspomagane były przez platformę internetową mIBE, pozwalającą na wymianę materiałów i prowadzenie dyskusji (www.mibe.ibe.edu.pl).

Poszczególne zespoły konsultacyjne odniosły do poziomu PRK średnio po 30 kwalifikacji (zob. Załącznik 1). Każdy z nich – zgodnie ze wskazówkami przekazanymi przez IBE – przygotował komplet dokumentów ilustrujących ten proces wraz z pisemnym uzasadnieniem decyzji o wstępnym poziomie kwalifikacji. Po zakończeniu spotkań roboczych członkowie poszczególnych zespołów zostali poproszeni o wypełnienie ankiety podsumowującej i oceniającej przebieg oraz efekty współpracy. Jej wyniki prezentuje Załącznik 2.

W publikacji przedstawiono rezultaty współpracy z zespołami konsultacyjnymi. Pierwsza część prezentuje i objaśnia pięć etapów określania poziomu kwalifikacji. Rozdział 2 koncentruje się na kwalifikacjach wstępnie odniesionych do poziomów krajowej ramy – omówiono w nim rodzaje dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, które były przedmiotem prac grupy, oraz pokazano wyniki wstępnego przypisywania poziomu PRK do wybranych kwalifikacji.

Prace nad metodą określania poziomu kwalifikacji obejmowały również analizę doświadczeń międzynarodowych. Zasady przypisywania poziomów krajowej ramy do kwalifikacji, które obowiązują w Szkocji i Austrii, omówiono w Załączniku 3.

Załącznik 4 przedstawia tabele charakterystyk poziomów PRK, które stanowiły punkt odniesienia w pracach zespołów konsultacyjnych. Jak wskazano we wstępie, prace nad wieloma elementami systemu kwalifikacji toczyły się równolegle, dlatego omawiane w tym materiale prace prowadzone były na roboczej wersji tabel charakterystyk poziomów PRK. Zespoły branżowe pracowały na charakterystykach ogólnych (uniwersalnych) w wersji z 16 lipca 2012 roku oraz typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego w wersji z 29 sierpnia 2012 roku.

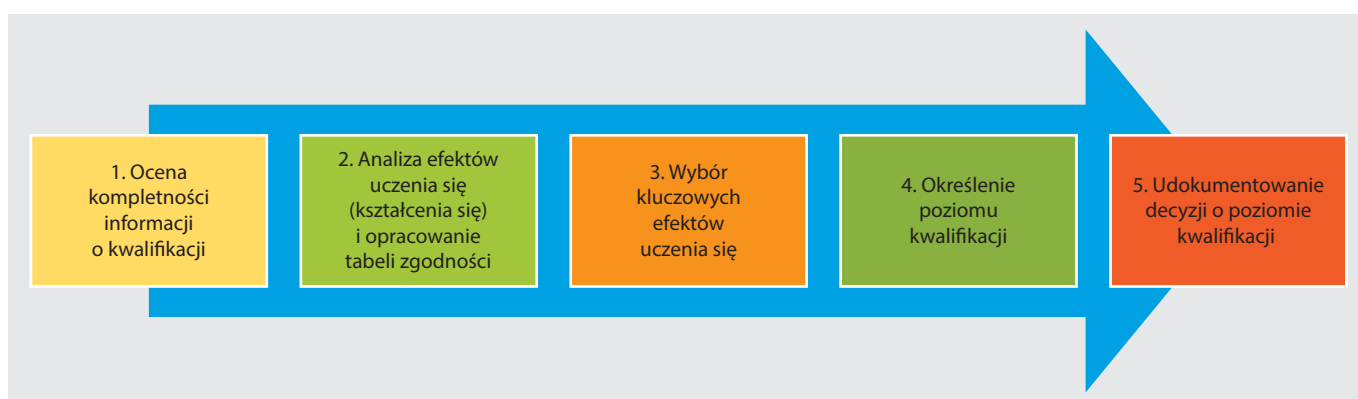
¹⁰ Podstawę powołania 14 zespołów branżowych stanowiła analiza porównawcza kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

1. Propozycja metody określania poziomu kwalifikacji

Określenie poziomu kwalifikacji pozwala na jej porównanie względem innych kwalifikacji, którym nadano poziom – tych krajowych, a za pośrednictwem ERK – również zagranicznych. Przypisywanie poziomu PRK do kwalifikacji jest procesem o dużym znaczeniu zarówno dla krajowego, jak i dla europejskiego systemu kwalifikacji.

Jak pokazują efekty współpracy z zespołami konsultacyjnymi, proces określania poziomu kwalifikacji powinien składać się z pięciu etapów (por. rysunek 1). Kolejne etapy są ze sobą mocno związane. Nie należy rozpatrywać ich osobno. Każdy z nich służy zwiększeniu trafności decyzji o nadaniu poziomu PRK kwalifikacji.

Rysunek 1. Pięć etapów określania poziomu kwalifikacji

Źródło: opracowanie własne.

1.1. Etap 1: Ocena kompletności informacji o kwalifikacji

Współpracujące z IBE konsultacyjne zespoły branżowe potwierdziły kluczową rolę efektów uczenia się w procesie przypisywania poziomu PRK do kwalifikacji. Wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne wymagane dla kwalifikacji mają podstawowe znaczenie, jednakże w procesie odnoszenia kwalifikacji do jednego z ośmiu poziomów krajowej ramy potrzebne są również inne informacje¹¹. Zespoły konsultacyjne za szczególnie istotne i pomocne przy określaniu poziomu kwalifikacji uznały następujące informacje dodatkowe:

- typowe zadania, do których ma być przygotowana osoba posiadająca kwalifikację: informacja ta – zdaniem zespołów konsultacyjnych – pozwala ocenić m.in. samodzielność, odpowiedzialność, zaradność oraz przygotowanie do pracy w zespole osoby posiadającej analizowaną kwalifikację. Umożliwia więc sformułowanie ogólnych wniosków na temat kwalifikacji oraz, co szczególnie istotne, usytuowanie jej pośród innych kwalifikacji funkcjonujących w danym dziale gospodarki. Znajomość typowych zadań, do których wykonania potrzebne są wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne potwierdzone przez kwalifikację, pomaga ponadto w identyfikacji kluczowych efektów uczenia się;
- kwalifikacje, które posiadają podobne efekty uczenia się i mają już określony poziom w krajowej ramie: za istotną uznano także informację na temat kwalifikacji potwierdzających przygotowanie osoby uczącej się do realizacji pokrewnych zadań, powiązanych ze zbliżonym obszarem

¹¹ Współpraca z konsultacyjnymi zespołami branżowymi unaocniła potrzebę podjęcia prac nad standardem opisu kwalifikacji, dostarczającym wytycznych m.in. do formułowania efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji. Prace nad standardem opisu kwalifikacji dla kwalifikacji spoza systemów oświaty i szkolnictwa wyższego trwają.

zawodowym. Choć nie ma ona kluczowego znaczenia w procesie określania poziomu analizowanej kwalifikacji, to jest brana pod uwagę oraz może sprzyjać lepszej realizacji założeń opisanych w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ERK;

- kryteria weryfikowania efektów uczenia się i metody ich walidacji: zdaniem zespołów konsultacyjnych bez informacji na temat przebiegu procesu potwierdzania efektów uczenia się określenie poziomu kwalifikacji jest utrudnione. Z punktu widzenia zespołu analizującego poziom kwalifikacji istotne jest, jaka instytucja, za pomocą jakich metod i w jakich warunkach sprawdza uzyskanie przez osobę uczącą się wymaganych efektów, a także jakie stosuje kryteria oceny¹².

1.2. Etap 2: Analiza efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji i opracowanie tabeli zgodności

Analiza efektów uczenia się ma kluczowe znaczenie dla rzetelnego określenia poziomu kwalifikacji. Uwzględnia wszystkie efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji, ujawnia istniejące między nimi powiązania, pozwala wyodrębnić najważniejsze spośród nich (zob. etap 3). W trakcie drugiego etapu prac pilotażowych analiza efektów uczenia się odbywała się na podstawie wszystkich dostępnych informacji o kwalifikacji oraz polegała na rozpatrywaniu efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji w kontekście realizacji zadań wskazanych dla kwalifikacji jako typowe.

Zdaniem współpracujących z IBE zespołów wyniki przeprowadzonej analizy efektów uczenia się powinna odzwierciedlać tabela zgodności – zestawienie wszystkich efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji z najlepiej odpowiadającymi im zapisami w charakterystykach poziomów PRK (tzw. składnikami opisów poziomów PRK). Podczas odnoszenia kolejnych efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji do składników opisów poszczególnych poziomów krajowej ramy zaleca się korzystanie z charakterystyk szczegółowych, typowych dla: 1) kształcenia ogólnego, 2) kształcenia i szkolenia zawodowego lub 3) szkolnictwa wyższego. Charakterystyki uniwersalne mogą służyć jako dodatkowy, pomocniczy punkt odniesienia. Jak wynika z przeprowadzonych prac pilotażowych, w trakcie odnoszenia efektów uczenia się do składników opisów poziomów PRK zastosowanie powinna znaleźć zasada najlepszego dopasowania (*best fit*), tj. szukania takiego składnika opisu poziomu krajowej ramy, który danemu efektowi uczenia się odpowiada lepiej niż pozostałe.

W tabeli zgodności składniki opisów poziomów mogą być zapisywane w formie skrótowej, za pomocą kodów. Rozwiązanie to zostało pozytywnie ocenione w czasie prac pilotażowych. Przykładowa tabela zgodności przedstawiona jest w tabeli 1. Tabela 2 objaśnia natomiast, w jaki sposób zakodowano składniki opisów poziomów PRK na użytek prac konsultacyjnych zespołów branżowych (zob. też Załącznik 4, Tabela A.1).

¹² W trakcie drugiego etapu prac – ze względu na strukturę opisu analizowanych kwalifikacji – pod uwagę były również brane warunki ubiegania się o kwalifikację. Informacja ta nabierała szczególnego znaczenia w przypadku świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich – dokumentów, które są dostępne wyłącznie dla osób posiadających określoną liczbę lat doświadczenia zawodowego w wykonywaniu zadań typowych dla kwalifikacji (lub pokrewnych). Świadectwa czeladnicze i dyplomy mistrzowskie często były opisane za pomocą jednakowo sformułowanych efektów uczenia się. Dopiero uwzględnienie warunków wstępnych ubiegania się o nie pozwalało na właściwą interpretację poszczególnych zapisów dotyczących wiedzy i umiejętności, a tym samym poprawne odniesienie ich do odpowiadających im składników opisów poziomów PRK. Zob. też rozdział 2, szczególnie jego część poświęconą świadectwom czeladniczym i dyplomom mistrzowskim. Bez znaczenia były natomiast informacje na temat kwalifikacji stanowiących podbudowę dla analizowanej (warunkujących ubieganie się o nią).

Należy także podkreślić, że zbiór informacji o kwalifikacjach, pomocny w analizie wymaganych dla nich efektów uczenia się i określaniu ich poziomu w PRK, nie jest zamknięty. Być może doświadczenie w określaniu poziomu kwalifikacji nadawanych poza systemami oświaty i szkolnictwa wyższego wykaże znaczenie innych informacji.

Tabela 1. Przykładowa tabela zgodności wybranych efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji „M.4. Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów” ze składnikami opisów PRK

Efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składnik opisu poziomu (kod)
Osoba posiadająca daną kwalifikację:	
1) rozróżnia rodzaje oraz określa zastosowanie mas formierskich i mas rdzeniowych	P3Z_WN
2) rozróżnia materiały formierskie	P3Z_WN
3) wykonuje czynności związane z wyladunkiem oraz składowaniem materiałów formierskich	P3Z_UN
4) określa etapy procesu przeróbki mas formierskich	P3Z_WP
5) sporządza masę formierską i masę rdzeniową zgodnie z recepturą	P3Z_UN

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Wyjaśnienie kodowania składników opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji

Charakterystyki uniwersalne	Charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego	Charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego	Charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego
P = poziom PRK (1...8) U = charakterystyki uniwersalne	P = poziom PRK (1...4) O = charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego	P = poziom PRK (5...8) S = charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego	P = poziom PRK (1...8) Z = charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego
W = wiedza U = umiejętności K = kompetencje społeczne	W = wiedza U = umiejętności K = kompetencje społeczne	W = wiedza U = umiejętności K = kompetencje społeczne	W = wiedza U = umiejętności K = kompetencje społeczne
	J = język M = matematyka, inne nauki ścisłe i przyrodnicze F = funkcjonowanie w społeczeństwie	T = teoria, rozumienie, zastosowanie M = metody, techniki, narzędzia U = uczestnictwo, własny rozwój	I = informacje N = narzędzia i materiały W = współdziałanie P = proces: planowanie, wykonanie, ocenianie
Przykłady: P1U_W = poziom 1 PRK, charakterystyki uniwersalne, wiedza P4U_U = poziom 4 PRK, charakterystyki uniwersalne, umiejętności P7U_K = poziom 7 PRK, charakterystyki uniwersalne, kompetencje społeczne	Przykłady: P1O_WJ = poziom 1 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego, wiedza, język P4O_WF = poziom 4 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego, wiedza, funkcjonowanie w społeczeństwie i przyrodnicze	Przykłady: P5S_WT = poziom 5 PRK, charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego, wiedza, teoria, rozumienie, zastosowanie P6S_WM = poziom 6 PRK, charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego, wiedza, metody, techniki, narzędzia	Przykłady: P1Z_WI = poziom 1 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego, wiedza, informacje P3Z_UW = poziom 3 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego, umiejętności, współdziałanie

Źródło: opracowanie własne.

W czasie prac pilotażowych potwierdzona została również użyteczność narzędzia informatycznego pomocnego w tworzeniu tabeli zgodności. Uznano, że ułatwia ono zapis i dalszą interpretację wyników analizy efektów uczenia się.

Zaprojektowane narzędzie zlicza liczbę odniesień do składników opisów poziomów krajowej ramy w dwojaki sposób. Jedną z automatycznie tworzących się tabel umożliwia odczytanie zróżnicowania efektów uczenia się według poziomów PRK oraz kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych (por. tabela 3).

Tabela 3. Wynik odniesienia efektów uczenia się wymaganych dla przykładowej kwalifikacji według poziomów oraz kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych

M.4. Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów	Liczba odniesień według kategorii efektów uczenia się		
	wiedza	umiejętności	kompetencje społeczne
Poziom 1	0	0	0
Poziom 2	0	0	0
Poziom 3	23	27	4
Poziom 4	1	1	0
Poziom 5	0	0	0
Poziom 6	0	0	0
Poziom 7	0	0	0
Poziom 8	0	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Druga tabela (por. tabela 4) pozwala natomiast odczytać rozkład efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji według podkategorii wyszczególnionych w charakterystykach szczegółowych, na przykład typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego:

- wiedza – informacje (WI),
- wiedza – narzędzia i materiały (WN),
- wiedza – współdziałanie (WW),
- wiedza – proces: planowanie, wykonywanie, ocenianie (WP),
- umiejętności – informacje (UI),
- umiejętności – narzędzia i materiały (UN),
- umiejętności – współdziałanie (UW),
- umiejętności – proces: planowanie, wykonywanie, ocenianie (UP),
- kompetencje społeczne – informacje (KI),
- kompetencje społeczne – narzędzia i materiały (KN),
- kompetencje społeczne – współdziałanie (KW),
- kompetencje społeczne – proces: planowanie, wykonywanie, ocenianie (KP)¹³.

Rozkład efektów uczenia się według powyższych podkategorii uznano za szczególnie pomocny podczas formułowania wniosków na temat kwalifikacji i jej specyfiki. Świadczy on bowiem nie tylko o złożoności efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji, lecz także wskazuje na typowy dla osoby posiadającej daną kwalifikację zakres samodzielności, sprawności i odpowiedzialności.

¹³ Ze względu na specyfikę analizowanych kwalifikacji zespoły konsultacyjne zaangażowane w drugi etap prac nad metodą przypisywania poziomu PRK do kwalifikacji korzystały niemal wyłącznie z tabel charakterystyk typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego. Wyniki odniesień mogą być zliczane dla wszystkich składników opisów poziomów ramy.

Tabela 4. Wynik odniesienia efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji „M.4. Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów” według struktury charakterystyk poziomów PRK typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego

M.4. Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów	Liczba odniesień do charakterystyk typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego											
	WI	WN	WW	WP	UI	UN	UM	UP	KI	KN	KW	KP
Poziom 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 3	11	10	0	2	0	27	0	0	4	0	0	0
Poziom 4	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Poziom 5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4 przedstawia wyniki analizy efektów uczenia się wymaganych dla świadectwa potwierdzającego kwalifikację „M.4. Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów” – kwalifikacji wstępnie odniesionej do 3 poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji, dla której charakterystyczne są umiejętności związane z obsługą stanowiska pracy oraz posługiwaniem się typowymi narzędziami, maszynami i materiałami, zgodnie z obowiązującymi instrukcjami oraz procedurami postępowania¹⁴. W tabeli 5 pokazano zaś wyniki analizy kwalifikacji, którą wstępnie odniesiono do 4 poziomu PRK. Różnice między specyfiką obu przywołanych kwalifikacji są widoczne. Świadectwo potwierdzające kwalifikację „A.27. Organizacja i prowadzenie kampanii reklamowej”¹⁵ wymaga od osób uczących się innego typu kompetencji – przede wszystkim umiejętności samodzielnego przygotowywania planu wykonania zadania zawodowego oraz oceniania cząstkowych i finalnych rezultatów podjętych działań.

Tabela 5. Wynik odniesienia efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji „A.27. Organizacja i prowadzenie kampanii reklamowej” według struktury charakterystyk poziomów PRK typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego

A27. Organizacja i prowadzenie kampanii reklamowej	Liczba odniesień do charakterystyk typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego											
	WI	WN	WW	WP	UI	UN	UM	UP	KI	KN	KW	KP
Poziom 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 4	0	0	0	0	2	7	0	8	1	1	0	2
Poziom 5	0	0	0	1	0	1	1	16	0	0	0	1
Poziom 6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom 8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne.

¹⁴ Kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Operator maszyn i urządzeń odlewniczych 812107.

¹⁵ Kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Technik organizacji reklamy 333906.

Jak wynika z dotychczasowych prac, tabele zgodności zwiększają wiarygodność procesu odnoszenia kwalifikacji do jednego z ośmiu poziomów krajowej ramy. Ujawniają specyfikę analizowanych efektów uczenia się oraz pozwalają formułować wnioski niezbędne do uzasadnienia przypisania określonego poziomu do kwalifikacji. Przykład pełnej tabeli zgodności przedstawiony jest w tabeli 6.

Tabela 6. Przykład pełnej tabeli zgodności: Kwalifikacja „A.18. Prowadzenie sprzedaży” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Sprzedawca 522301)

Efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składniki opisów poziomów PRK
Jednostka efektów uczenia się 1: Organizowanie sprzedaży	
Osoba posiadająca daną kwalifikację:	
1) przestrzega zasad przyjmowania i dokumentowania dostaw towarów	P3Z_Kl: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji
2) dokonuje ilościowej i jakościowej kontroli towarów przeznaczonych do sprzedaży	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
3) przestrzega zasad ustalania cen towarów	P3Z_Kl: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji
4) oznakowuje towary, przestrzegając zasad ustalonych w punkcie sprzedaży	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
5) stosuje metody i formy prezentacji towarów	P3Z_UP: potrafi samodzielnie przygotowywać, realizować i korygować plan wykonywania własnych zadań zawodowych
6) informuje klientów indywidualnych i instytucjonalnych o ofercie sprzedażowej	P3Z_UW: potrafi komunikować się w środowisku pracy: odbierać proste polecenia przełożonych, porozumiewać się z klientami w zakresie prostych zamówień
7) określa formy transportu wewnętrznego i magazynowania towarów	P3Z_Wl: zna i rozumie podstawowe informacje o narzędziach, urządzeniach, maszynach oraz o procedurach
8) przestrzega norm towarowych oraz norm jakości, dotyczących konserwacji produktów i przechowywania towarów	P3Z_Kl: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji
9) obsługuje urządzenia techniczne stosowane na stanowiskach pracy	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
10) przestrzega zasad przygotowania towarów do sprzedaży	P3Z_Kl: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji
11) przestrzega zasad rozmieszczania towarów w magazynie i w sali sprzedażowej	P3Z_Kl: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji
12) prowadzi racjonalną gospodarkę opakowaniami	P4Z_UP: potrafi oceniać ekonomiczne aspekty wykonywania zadań zawodowych
13) stosuje przepisy prawa o odpowiedzialności materialnej	P3Z_Kl: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji
14) zabezpiecza towary przed uszkodzeniem, zniszczeniem i kradzieżą	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy

Tabela 6 – ciąg dalszy

15) przeprowadza inwentaryzację towarów	P4Z_UN: potrafi wykonywać złożone czynności zawodowe z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów oraz obsługiwać wyposażenie stanowiska pracy
Jednostka efektów uczenia się 2: Sprzedaż towarów	
Osoba posiadająca daną kwalifikację:	
1) charakteryzuje asortyment towarów do sprzedaży	P3Z_WN: zna i rozumie podstawowe cechy i właściwości stosowanych materiałów
2) przestrzega zasad obsługi klienta w różnych formach sprzedaży	P3Z_UW: potrafi komunikować się w środowisku pracy: odbierać proste polecenia przełożonych, porozumiewać się z klientami w zakresie prostych zamówień
3) stosuje różne formy i techniki sprzedaży	P3Z_UP: potrafi samodzielnie przygotowywać, realizować i korygować plan wykonywania własnych zadań zawodowych
4) określa rodzaje zachowań klientów	P3Z_WW: zna i rozumie podstawowe zasady i metody komunikowania się w środowisku pracy
5) przestrzega zasad prowadzenia rozmowy sprzedażowej	P3Z_UP: potrafi samodzielnie przygotowywać, realizować i korygować plan wykonywania własnych zadań zawodowych
6) udziela informacji o towarach i warunkach sprzedaży	P3Z_UW: potrafi komunikować się w środowisku pracy: odbierać proste polecenia przełożonych, porozumiewać się z klientami w zakresie prostych zamówień
7) prezentuje ofertę handlową	
8) realizuje zamówienia klientów w różnych formach sprzedaży	
9) dokonuje inkasa należności oraz rozliczeń finansowych	
10) zabezpiecza i odprowadza utarg	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
11) wykonuje czynności związane z pakowaniem, wydawaniem oraz odbiorem towaru	
12) obsługuje urządzenia techniczne stosowane na stanowiskach pracy	
13) sporządza dokumenty potwierdzające sprzedaż towarów	
14) stosuje przepisy prawa dotyczące podatku VAT	
15) stosuje przepisy prawa dotyczące praw konsumenta	P3Z_KI: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji
16) przestrzega procedur dotyczących przyjmowania i rozpatrywania reklamacji	

Źródło: opracowanie własne. Szerzej na temat efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji patrz: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. poz. 184).

1.3. Etap 3: Wybór kluczowych efektów uczenia się

Prace pilotażowe wykazały, że podczas określania poziomu kwalifikacji szczególne znaczenie mają kluczowe efekty uczenia się, tj. niezbędne do właściwej realizacji zadań, do których wykonywania przygotowana jest osoba posiadająca daną kwalifikację. W wyniku dyskusji uznano, że efekty te powinny rozstrzygać o poziomie kwalifikacji.

Wybór kluczowych efektów uczenia się jest dokonywany na podstawie wyników wcześniej przeprowadzonej analizy całej kwalifikacji¹⁶. W trakcie wyboru kluczowych efektów uczenia się zaleca się korzystanie z jednej z dwóch metod analizy, opartej albo na kategoriach efektów uczenia się, albo na zestawach (jednostkach) efektów uczenia się. Na obecnym etapie prac nad założeniami i rozwiązaniami zintegrowanego systemu kwalifikacji użyteczność ich obu została pozytywnie oceniona.

1.3.1. Wybór kluczowych efektów uczenia się na podstawie kategorii efektów uczenia się

Biorąc pod uwagę właściwą realizację zadań wskazanych jako typowe dla kwalifikacji, dokonuje się oceny znaczenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a następnie – w ich obrębie – poszczególnych efektów uczenia się. Pomocniczo dla kategorii efektów uczenia się można określać wagi. Mają one znaczenie jedynie informacyjne – pokazują, jak ważne są poszczególne kategorie efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne) ze względu na specyfikę zadań, do których wykonywania gotowa jest osoba posiadająca daną kwalifikację.

Przykład:

	Kategoria efektów uczenia się	Waga [%]	Kluczowe efekty uczenia się
Zadania typowe dla kwalifikacji	Wiedza	20%	$W_{1'} \dots, W_{7'} \dots, W_{23}$
	Umiejętności	30%	$U_{4'} \dots, U_{21'} \dots, U_{22}$
	Kompetencje społeczne	50%	$K_{5'} \dots, K_{15'} \dots, K_{24}$

Przykład wyboru kluczowych efektów uczenia się na podstawie kategorii efektów uczenia się

Tabela 7 ilustruje zgodność niektórych efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji „Z.7. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej” (wyodrębnionej w zawodzie Opiekun osoby starszej 341202) ze składnikami opisów poziomów PRK. Jednym z zadań wskazanych jako typowe dla zawodu, w którym została wyodrębniona kwalifikacja, jest dobieranie metod, technik, narzędzi i form realizacji działań opiekuńczo-wspierających do sytuacji życiowej, stanu zdrowia, rozpoznanych problemów i potrzeb osoby starszej. Zespół ekspercki uznał, że kluczowe znaczenie dla właściwej realizacji tego zadania mają kompetencje społeczne, takie jak:

- silne poczucie odpowiedzialności za podopieczną osobę starszą (jej stan zdrowia oraz samopoczucie),
- rzetelne wykonywanie powierzonych obowiązków,
- dbałość o jakość swoich działań,
- postępowanie zgodnie z etyką zawodu.

Bez nich wiedza na temat zasad i warunków postępowania oraz umiejętności stanowiące podbudowę do wykonywania poszczególnych działań opiekuńczo-wspierających mają mniejsze znaczenie.

¹⁶ Procesy analizy i wyboru kluczowych efektów uczenia się są ze sobą silnie związane. W praktyce trudno je od siebie oddzielić. Mimo to zespoły eksperckie za celowe uznały rozgraniczenie ich i osobne opisanie. Po pierwsze, ze względu na przejrzystość procesu określania poziomu. Po drugie, oba etapy kończą się innym produktem (etap 2 – tabelą zgodności, etap 3 – zidentyfikowaniem i omówieniem kluczowych efektów uczenia się).

Tabela 7. Wybrane efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji „Z.7. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Opiekun osoby starszej 341202)

Wybrane efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składniki opisów poziomów PRK
Osoba posiadająca daną kwalifikację:	
1) dba o jakość usług świadczonych, przestrzegając procedur medycznych i standardu opieki*	P3Z_KI: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji, śledzenia zmian technologicznych w zakresie wykonywanego zawodu
2) rozpoznaje symptomy zaburzeń psychofizycznych u osoby starszej	P4Z_UP: potrafi diagnozować i rozwiązywać niezbyt proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracownikom
3) przeciwdziała zagrożeniom zdrowia i życia osoby starszej*	P4Z_KI: jest gotowa do stosowania się do wymagań technologicznych i organizacyjnych, śledzenia trendów w rozwoju danej dziedziny zawodowej, stosowania usprawnień w wykonywaniu zadań zawodowych
4) udziela pierwszej pomocy w stanach zagrożenia zdrowia i życia osoby starszej	P3O_UM: potrafi udzielać pierwszej pomocy, stosować podstawowe zasady bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz ochrony środowiska w życiu codziennym
5) wykonuje czynności opiekuńcze i higieniczne u osoby starszej	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
6) opiekuje się osobą starszą w fazie terminalnej choroby i udziela jej wsparcia emocjonalnego	P4O_KF: jest gotowa do podejmowania działań indywidualnych oraz włączania się do działania w ramach grupy/zespołu odpowiednio do sytuacji; dostrzegania potrzeb innych ludzi i reagowania na nie P4Z_KP: jest gotowa do postępowania zgodnie z zasadami etyki zawodu
7) dokonuje pomiaru parametrów życiowych osoby starszej	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
8) pomaga osobie starszej w zaspakajaniu potrzeb bio-psycho-społecznych	P3Z_UP: potrafi samodzielnie przygotowywać, realizować i korygować plan wykonywania własnych zadań zawodowych; rozwiązywać proste problemy występujące w trakcie wykonywania własnych zadań zawodowych
9) prowadzi profilaktykę przeciwoleżynową u osoby starszej	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
10) przestrzega zasad i określa rodzaje i techniki wykonywania zabiegów przeciwzapalnych	P3Z_WN: zna podstawowe cechy i właściwości stosowanych materiałów
11) wykonuje zabiegi przeciwzapalne u osoby starszej	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
12) pomaga osobie starszej w przyjmowaniu leków zaleconych przez lekarza*	P3Z_KP: jest gotowa do stosowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji; śledzenia zmian technologicznych w zakresie wykonywanego zawodu
13) pomaga osobie starszej w prowadzeniu gospodarstwa domowego*	

Tabela 7 – ciąg dalszy

14) organizuje osobie starszej korzystanie ze świadczeń podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej	P4Z_UW: potrafi komunikować się w środowisku pracy: odbierać złożone polecenia przełożonych, prowadzić dialog z klientami i kooperantami, uczestniczyć w naradach; kierować małymi zespołami pracowniczymi
15) pomaga osobie starszej w użytkowaniu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych	P3Z_Kl: jest gotowa do stosowania się do wymagań technologicznych i organizacyjnych; śledzenia trendów w rozwoju danej dziedziny zawodowej, stosowania usprawnień w wykonywaniu zadań zawodowych
16) przygotowuje osobę starszą we współpracy z rodziną do samoopieki, samopielęgnacji oraz prowadzenia zdrowego stylu życia	P4Z_KP: jest gotowa do postępowania zgodnie z zasadami etyki zawodu
17) podejmuje problematykę śmierci i godnego umierania w kontaktach z osobą starszą*	

* Efekty uczenia się wskazane przez konsultacyjny zespół ekspercki jako kluczowe.

Źródło: opracowanie własne. Szerzej na temat efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji patrz: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. poz. 184).

1.3.2. Wybór kluczowych efektów uczenia się na podstawie zestawów (jednostek) efektów uczenia się

Biorąc pod uwagę właściwą realizację zadań wskazanych jako typowe dla kwalifikacji, dokonuje się oceny znaczenia najpierw zestawów efektów uczenia się (tj. spójnych zbiorów wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych pogrupowanych według określonego kryterium, najczęściej zadań zawodowych), a następnie w ich obrębie poszczególnych efektów. Także w tym przypadku pomocniczo dla zestawów efektów uczenia się można określać wagi, by jasno wyróżnić te zestawy, które ze względu na specyfikę zadań mają znaczenie szczególne.

Przykład:

	Zestaw efektów uczenia się	Waga [%]	Kluczowe efekty uczenia się
Zadania typowe dla kwalifikacji	Zestaw 1	20%	$W_{1'} \dots, U_{3'} \dots, K_7$
	Zestaw 2	30%	$W_{14'} \dots, U_{18'} \dots, K_{19}$
	Zestaw 3	50%	$W_{25'} \dots, U_{27'} \dots, K_{29}$

Przykład wyboru kluczowych efektów uczenia się na podstawie zestawów:

Tabela 8 ilustruje zgodność efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji „A.12. Wykonywanie usług krawieckich” (wyodrębnionej w zawodzie Krawiec 753105) ze składnikami opisów poziomów PRK. Kwalifikacja (opisana w podstawie programowej kształcenia w zawodach) składa się z dwóch zestawów (jednostek). Zespół ekspercki w każdej z nich zidentyfikował kluczowe efekty kształcenia. Za szczególnie istotne podczas wykonywania wyrobów odzieżowych uznał:

- wykonywanie pomiarów krawieckich oraz form i szablonów wyrobów odzieżowych,
- dokonywanie rozkroju materiałów odzieżowych,
- łączenie elementów wyrobów odzieżowych oraz ocenę jakości wykonanych wyrobów odzieżowych.

Z kolei w kontekście wykonywania prac związanych z przeróbką i naprawą wyrobów odzieżowych kluczowe znaczenie mają określanie zakresu tych prac oraz dokonywanie przeróbek i napraw wyrobów odzieżowych.

Tabela 8. Efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji „A.12. Wykonywanie usług krawieckich” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Krawiec 753105)

Efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składniki opisów poziomów PRK
Jednostka efektów uczenia się 1: Wykonywanie wyrobów odzieżowych	
Osoba posiadająca daną kwalifikację:	
1) wykonuje pomiary krawieckie*	<p>P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy</p> <p>P3Z_UW: potrafi komunikować się w środowisku pracy: odbierać proste polecenia przełożonych, porozumiewać się z klientami w zakresie prostych zamówień</p>
2) dobiera materiały odzieżowe, dodatki krawieckie i zdobnicze do asortymentu odzieży	P3Z_UP: potrafi samodzielnie przygotowywać, realizować i korygować plan wykonywania własnych zadań zawodowych; rozwiązywać proste problemy występujące w trakcie wykonywania własnych zadań zawodowych
3) oblicza zużycie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich	P3Z_WP: zna zasady planowania sposobu wykonania, zasady oceniania przebiegu oraz efektów wykonywanej pracy
4) wykonuje formy i szablony elementów wyrobów odzieżowych*	P4Z_UN: potrafi wykonywać złożone czynności zawodowe z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów oraz obsługiwać wyposażenie stanowiska pracy
5) wykonuje modelowanie konstrukcyjne wyrobów odzieżowych	P4Z_UP: potrafi przygotowywać plan wykonywania zadań zawodowych własnych i kierowanego zespołu oraz dostosowywać standardowy plan działania do okoliczności
6) dokonuje rozkroju materiałów odzieżowych*	P4Z_UN: potrafi wykonywać złożone czynności zawodowe z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów oraz obsługiwać wyposażenie stanowiska pracy
7) dobiera maszyny szwalnicze do szycia określonych wyrobów odzieżowych	P3Z_WI: zna standardowo stosowane technologie, materiały i rozwiązania organizacyjne; podstawowe informacje o narzędziach, urządzeniach, maszynach oraz o procedurach
8) dobiera oprzyrządowanie maszyn szwalniczych	
9) obsługuje maszyny szwalnicze	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
10) rozpoznaje nieprawidłowości w działaniu mechanizmów maszyn szwalniczych	
11) łączy elementy wyrobów odzieżowych*	P4Z_UN: potrafi wykonywać złożone czynności zawodowe z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów oraz obsługiwać wyposażenie stanowiska pracy
12) stosuje obróbkę parowo-cieplną materiałów i wyrobów odzieżowych	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
13) ocenia jakość wykonanych wyrobów odzieżowych*	P3Z_KP: jest gotowa do podejmowania decyzji dotyczących wykonywanej pracy na podstawie zebranych informacji; rzetelnego wykonywania własnych zadań zawodowych

Tabela 8 – ciąg dalszy

Jednostka efektów uczenia się 2: Wykonywanie prac związanych z przeróbką oraz naprawą wyrobów odzieżowych	
Osoba posiadająca daną kwalifikację:	
1) dokonuje oceny wyrobów odzieżowych przeznaczonych do przeróbki lub naprawy	P3Z_UP: potrafi samodzielnie przygotowywać, realizować i korygować plan wykonywania własnych zadań zawodowych
2) rozpoznaje wady w wyrobach odzieżowych	
3) określa zakres prac związanych z przeróbką lub naprawą wyrobu odzieżowego*	P4Z_WP: zna podstawowe zasady i metody planowania sposobu wykonywania, oceniania przebiegu oraz efektów zadań zawodowych własnych lub kierowanego zespołu
4) dobiera sposoby wykonywania przeróbek w wyrobach odzieżowych	P4Z_WN: zna cechy i właściwości stosowanych do wykonywania zadań zawodowych technologii, materiałów i rozwiązań organizacyjnych; podstawowe teorie i zasady działania złożonych narzędzi, urządzeń i maszyn wykorzystywanych w pracy
5) wykonuje pomiary krawieckie związane z przeróbką wyrobów odzieżowych	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
6) przygotowuje wyrób odzieżowy do przeróbki	
7) dokonuje przeróbek wyrobów odzieżowych*	P4Z_UN: potrafi wykonywać złożone czynności zawodowe z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów oraz obsługiwać wyposażenie stanowiska pracy
8) rozpoznaje uszkodzenia wyrobów odzieżowych	P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
9) dobiera sposoby dokonywania napraw wyrobów odzieżowych	P4Z_WP: zna zasady planowania sposobu wykonania, zasady oceniania przebiegu oraz efektów wykonywanej pracy
10) dokonuje naprawy wyrobów odzieżowych*	P4Z_UN: potrafi wykonywać złożone czynności zawodowe z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów oraz obsługiwać wyposażenie stanowiska pracy
11) ocenia jakość dokonanych przeróbek i napraw	P3Z_KP: jest gotowa do podejmowania decyzji dotyczących wykonywanej pracy na podstawie zebranych informacji; rzetelnego wykonywania własnych zadań zawodowych
12) dokonuje kalkulacji kosztów i określa ceny wykonanych usług	P4Z_UP: jest gotowa do postępowania zgodnie z zasadami etyki zawodu

* Efekty uczenia się wskazane przez konsultacyjny zespół ekspercki jako kluczowe.

Źródło: opracowanie własne. Szerzej na temat efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji patrz: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. poz. 184).

1.4. Etap 4: Określenie poziomu kwalifikacji

Przy określeniu poziomu kwalifikacji zaleca się stosowanie zasady najlepszego dopasowania. Jak wynika z dotychczasowych prac, kwalifikacja powinna zostać przypisana do tego poziomu, który odpowiada jej najlepiej, tzn. odpowiada kluczowym efektom uczenia się lepiej niż inne poziomy.

1.5. Etap 5: Udokumentowanie decyzji o poziomie PRK kwalifikacji

Decyzja o poziomie PRK kwalifikacji powinna być udokumentowana. Proponowana dokumentacja składa się z dwóch części – pierwsza dostarcza informacji, które są brane pod uwagę w czasie określania poziomu analizowanej kwalifikacji, druga – uzasadnia decyzję i wyjaśnia, dlaczego dany poziom jest najodpowiedniejszy dla analizowanej kwalifikacji. Najważniejszym elementem uzasadnienia jest opisanie zgodności kluczowych efektów uczenia się ze składnikami opisów poziomu, który został przypisany kwalifikacji. W przypadku kwalifikacji złożonej (tj. takiej, w której częścią wymagań jest posiadanie innej kwalifikacji) uzasadnienie powinno nawiązywać do poziomu określonego dla poszczególnych kwalifikacji składowych. Ważnym uzupełnieniem dokumentacji związanej z decyzją o poziomie kwalifikacji jest tabela zgodności.

1.5.1. Dokumenty pomocne podczas określania poziomu kwalifikacji

1. Informacje o kwalifikacji	
<p>Nazwa kwalifikacji <i>(zgodna z podstawą prawną jej nadawania, np. świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie, dyplom mistrzowski w zawodzie, certyfikat)</i></p>	
<p>Ogólny opis kwalifikacji <i>(obejmujący skrócony opis wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, cele kształcenia, typowe zadania, do których wykonywania przygotowana jest osoba posiadająca kwalifikację)</i></p>	
<p>Efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji <i>(efekty uczenia się powinny zostać przedstawione w przejrzysty i uporządkowany sposób; jeżeli w kwalifikacji wyodrębniono zestawy efektów uczenia się, to efekty uczenia się powinny zostać przedstawione zgodnie z tym podziałem)</i></p>	
<p>Skrócony opis weryfikacji efektów uczenia się (kształcenia się) <i>(obejmujący metody i kryteria uznawania efektów uczenia się za osiągnięte, informacje o komisji egzaminacyjnej)</i></p>	
2. Decyzja w sprawie poziomu PRK kwalifikacji	Przykład
<p>Nazwa kwalifikacji</p>	A.12. Wykonywanie usług krawieckich
<p>Wstępny poziom PRK kwalifikacji <i>(uzgodniony w wyniku dyskusji zespołu)</i></p>	poziom 4
<p>Uzasadnienie poziomu PRK kwalifikacji <i>(uzasadnienie powinno opierać się na wynikach przeprowadzonej analizy efektów uczenia się i wskazywać zgodność kluczowych efektów uczenia się z charakterystykami określonego poziomu PRK; uzasadnienie powinno również uwzględnić wszystkie inne dodatkowe kryteria, które miały wpływ na określenie poziomu kwalifikacji w ramie; jeśli decyzja o poziomie kwalifikacji została podjęta niejednomyślnie, w uzasadnieniu mogą być zapisane zgłoszone zdania odrębne)</i></p>	<p>Uzasadnienie dla świadectwa potwierdzającego kwalifikację A.12. Wykonywanie usług krawieckich</p> <p>W wyniku szczegółowej analizy zespół stwierdził, że efekty uczenia się o kluczowym znaczeniu dla kwalifikacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wykonywanie pomiarów krawieckich, ▪ wykonywanie form i szablonów elementów wyrobów odzieżowych, ▪ dokonywanie rozkroju materiałów odzieżowych, ▪ łączenie elementów wyrobów odzieżowych,

- ocenianie jakości wykonanych wyrobów odzieżowych,
 - określanie zakresu prac związanych z przeróbką lub naprawą wyrobu odzieżowego,
 - dokonywanie przeróbek wyrobów odzieżowych,
 - dokonywanie naprawy wyrobów odzieżowych,
- odpowiadają wykonywaniu złożonych zadań w części bez instrukcji zwykle w zmiennych warunkach.

Zadania zawodowe podejmowane przez osobę posiadającą daną kwalifikację wymagają przede wszystkim:

- wykonywania złożonych czynności zawodowych z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów,
- przygotowywania planu wykonywania zadań zawodowych własnych i kierowanego zespołu oraz dostosowywania standardowego planu działania do okoliczności,
- rozwiązywania prostych problemów występujących w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracowników,
- oceniania ekonomicznych aspektów wykonywania zadań zawodowych,
- śledzenia trendów w rozwoju danej dziedziny zawodowej, stosowania usprawnień w wykonywaniu zadań zawodowych,
- podejmowania odpowiedzialności związanej z wykonywaniem zadań własnych oraz kierowanego zespołu.

Wymagania stawiane osobom posiadającym analizowaną kwalifikację odpowiadają opisowi **poziomu 4** Polskiej Ramy Kwalifikacji.

W analizie efektów kształcenia wskazanych dla kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie uwzględniono także efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów oraz stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie krawca. Stanowiły one niezbędny kontekst analizy i oceny złożoności efektów uczenia się wskazanych dla kwalifikacji oraz odnoszenia ich do poszczególnych charakterystyk poziomów PRK.

Efekty kształcenia właściwe dla analizowanej kwalifikacji zostały odniesione do charakterystyk typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego.

Wyniki analizy efektów uczenia się wskazanych dla kwalifikacji zostały zaakceptowane przez członków zespołu jednomyślnie.

Inne komentarze

2. Kwalifikacje wstępnie odniesione do poziomów PRK

Konsultacyjne zespoły branżowe wstępnie odniosły do poziomów PRK 413 kwalifikacji, wśród których:

- 252 to świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie,
- 84 to dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe,
- 28 to świadectwa czeladnicze,
- 26 to dyplomy mistrzowskie,
- 23 to inne kwalifikacje, takie jak: Europejskie Certyfikaty Umiejętności Komputerowych (ECDL), świadectwa ukończenia kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa.

2.1. Podstawowe informacje o dokumentach potwierdzających posiadanie kwalifikacji wstępnie odniesionych do poziomów PRK

2.1.1. Świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie

Świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie są to dokumenty wydawane przez okręgowe komisje egzaminacyjne (OKE), po zdaniu przez zdającego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji¹⁷. Świadectwa wydane przez OKE potwierdzają osiągnięcie przez daną osobę efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji wyodrębnionych w tzw. zawodach szkolnych¹⁸. Efekty te są opisane w podstawie programowej kształcenia w zawodach¹⁹.

Proces odnoszenia świadectw potwierdzających kwalifikacje w zawodzie do poziomu PRK polegał na analizie i wykazaniu zgodności kluczowych efektów uczenia się, właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie, ze składnikami opisów określonego poziomu ramy. Analiza efektów kształcenia właściwych dla świadectwa potwierdzającego kwalifikację w zawodzie uwzględniała ponadto:

- efekty uczenia się wspólne dla wszystkich zawodów, które – w zależności od typu szkoły wskazanej w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego jako właściwej do realizacji kształcenia w danym zawodzie – dotyczą:
 - bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP)²⁰,
 - podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG),
 - kompetencji personalnych i społecznych (KPS)²¹,
 - organizacji pracy małego zespołu (OMZ),
 - efektów uczenia się (kształcenia się) wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, stanowiących podbudowę do kształcenia w danym zawodzie lub grupie zawodów (PKZ)²².

¹⁷ Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 24 lutego 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. poz. 262), wydane na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

¹⁸ Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. z 2012 r. poz. 7).

¹⁹ Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. poz. 184).

²⁰ Efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów dotyczące BHP są sprawdzane w części praktycznej egzaminu zawodowego.

²¹ Podczas egzaminu zawodowego kompetencje personalne i społeczne nie są potwierdzane.

²² Ponieważ efekty uczenia się dotyczące języka obcego ukierunkowanego zawodowo (JOZ), nie są weryfikowane egzaminami zawodowymi prowadzonymi przez okręgowe komisje egzaminacyjne, zespoły pominęły je w analizie poszczególnych świadectw i dyplomów. Efekty te są uwzględniane w procesie klasyfikowania uczniów w szkole prowadzącej kształcenie zawodowe.

W czasie prac konsultacyjnych zespołów branżowych efekty uczenia się wspólne dla wszystkich zawodów oraz stanowiące podbudowę kształcenia w zawodzie dostarczały kontekstu do analizy efektów uczenia się właściwych dla świadectwa potwierdzającego kwalifikację w zawodzie. Choć były one brane pod uwagę, to nie było niezbędne ujmowanie ich w tabeli zgodności.

2.1.2. Dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe w zawodzie

Dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe w zawodzie są dokumentami wydawanymi przez OKE osobom, które posiadają:

- świadectwa potwierdzające wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie z klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego,
- wykształcenie zasadnicze zawodowe lub wykształcenie średnie²³.

Proces odnoszenia dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe do poziomu PRK opierał się na wynikach analizy odpowiednich świadectw, potwierdzających wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie.

Analiza dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe nie wymagała uwzględnienia efektów uczenia się wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego. Efekty te są potwierdzane świadectwami ukończenia poszczególnych typów szkół: zasadniczej szkoły zawodowej, technikum bądź szkoły policealnej. Nie mają też bezpośredniego przełożenia na realizację zadań wskazanych w podstawie programowej kształcenia zawodowego jako typowe dla zawodu.

2.1.3. Świadectwa czeladnicze

Świadectwa czeladnicze są dokumentami wydawanymi przez izby rzemieślnicze, po zdaniu egzaminu czeladniczego potwierdzającego kwalifikacje w zakresie danego zawodu²⁴. Świadectwa czeladnicze potwierdzają osiągnięcie efektów uczenia się wskazanych w standardach wymagań egzaminacyjnych dla egzaminów czeladniczych.

Proces odnoszenia świadectw czeladniczych w określonym zawodzie do poziomu PRK polegał na analizie i wykazaniu zgodności kluczowych efektów uczenia się, wskazanych w standardzie wymagań egzaminacyjnych egzaminu czeladniczego dla danego zawodu, ze składnikami opisu określonego poziomu ramy.

Analiza efektów uczenia się wymaganych dla świadectwa czeladniczego ponadto uwzględniała:

- opis profilu umiejętności czeladnika w danym zawodzie,
- wymagania wspólne dla wszystkich zawodów, które dotyczą:
 - bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
 - kompetencji personalnych i społecznych,
- wiedzę i umiejętności ogólnozawodowe związane z danym zawodem.

Opis profilu umiejętności, wymagania wspólne dla wszystkich zawodów oraz wiedza i umiejętności ogólnozawodowe dostarczały kontekstu do analizy efektów uczenia się wymaganych dla świadectwa czeladniczego w danym zawodzie. Podobnie jak w przypadku świadectw potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, w procesie odnoszenia analizowanej kwalifikacji do poziomu nie było niezbędne ujmowanie tych efektów uczenia się w tabeli zgodności.

²³ Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 5 marca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz.U. poz. 384), wydane na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

²⁴ Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 września 2012 r. w sprawie egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego oraz egzaminu sprawdzającego, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych (Dz.U. poz. 1117).

2.1.4. Dyplomy mistrzowskie

Dyplomy mistrzowskie są dokumentami wydawanymi przez izby rzemieślnicze, po zdaniu egzaminu mistrzowskiego potwierdzającego kwalifikacje w zakresie danego zawodu²⁵. Dyplomy mistrzowskie potwierdzają osiągnięcie efektów uczenia się wskazanych w standardach wymagań egzaminacyjnych dla egzaminów mistrzowskich.

Proces odnoszenia dyplomów mistrzowskich w określonym zawodzie do poziomu PRK polegał zatem na analizie i wykazaniu zgodności kluczowych efektów uczenia się, wskazanych w standardzie wymagań egzaminacyjnych egzaminu mistrzowskiego dla danego zawodu, ze składnikami opisu określonego poziomu ramy.

Analiza efektów uczenia się wymaganych dla dyplomu mistrzowskiego ponadto uwzględniała:

- opis profilu umiejętności mistrza w danym zawodzie,
- wymagania wspólne dla wszystkich zawodów, które dotyczą:
 - bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
 - organizacji pracy w zespole,
 - kompetencji personalnych i społecznych oraz pedagogicznych,
- wiedzę i umiejętności ogólnozawodowe związane z danym zawodem.

Opis profilu umiejętności, wymagania wspólne dla wszystkich zawodów oraz wiedza i umiejętności ogólnozawodowe tworzyły istotny kontekst analizy efektów kształcenia wymaganych dla dyplomu mistrzowskiego w danym zawodzie.

Uwzględniono ponadto wymogi formalne warunkujące przystąpienie do egzaminu mistrzowskiego. Jak podaje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 września 2012 r. w sprawie egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego oraz egzaminu sprawdzającego, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych, mistrz to osoba, która przed przystąpieniem do egzaminu mistrzowskiego, spełnia jeden z następujących warunków:

- 1) posiada świadectwo ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej albo dotychczasowej szkoły ponadpodstawowej oraz tytuł czeladnika lub równorzędny w zawodzie, w którym zdaje egzamin, a także:
 - a. co najmniej trzyletni okres wykonywania zawodu, w którym zdaje egzamin, po uzyskaniu tytułu zawodowego, albo
 - b. co najmniej sześcioletni okres wykonywania zawodu, w którym zdaje egzamin, łącznie przed uzyskaniem tytułu zawodowego i po nim;
- 2) posiada świadectwo ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej albo dotychczasowej szkoły ponadpodstawowej oraz co najmniej sześcioletni okres wykonywania zawodu, w którym zdaje egzamin, w ramach samodzielnie prowadzonej działalności gospodarczej;
- 3) posiada świadectwo ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej albo dotychczasowej szkoły ponadpodstawowej oraz tytuł czeladnika lub równorzędny w zawodzie wchodzącym w zakres zawodu, w którym zdaje egzamin, a także co najmniej trzyletni okres wykonywania zawodu, w którym zdaje egzamin, po uzyskaniu tytułu zawodowego;
- 4) posiada świadectwo ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej albo dotychczasowej szkoły ponadpodstawowej oraz tytuł mistrza w zawodzie wchodzącym w zakres zawodu, w którym zdaje egzamin, a także co najmniej roczny okres wykonywania zawodu, w którym zdaje egzamin, po uzyskaniu tytułu mistrza;

²⁵ Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 5 marca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz.U. poz. 384), wydane na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

- 5) posiada świadectwo ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej albo dotychczasowej szkoły ponadpodstawowej, dających wykształcenie średnie i kształcących w zawodzie wchodzącym w zakres zawodu, w którym zdaje egzamin, oraz tytuł zawodowy w zawodzie wchodzącym w zakres zawodu, w którym zdaje egzamin, a także co najmniej dwuletni okres wykonywania zawodu, w którym zdaje egzamin, po uzyskaniu tytułu zawodowego;
- 6) posiada dyplom ukończenia szkoły wyższej na kierunku lub w specjalności w zakresie wchodzącym w zakres zawodu, w którym zdaje egzamin, oraz co najmniej roczny okres wykonywania zawodu, w którym zdaje egzamin, po uzyskaniu tytułu zawodowego.

2.1.5. Pozostałe

Certyfikaty ECDL (*European Computer Driving Licence*) są dokumentami nadawanymi w Polsce przez Polskie Towarzystwo Informatyczne z upoważnienia międzynarodowej Fundacji ECDL. Certyfikaty te wchodzi w skład Europejskiego Certyfikatu Umiejętności Komputerowych.

Certyfikaty ECDL potwierdzają wiedzę w zakresie podstawowych pojęć technologii informatycznej oraz umiejętności wykorzystania komputera do wykonywania określonych działań, np. tworzenia zestawień i kalkulacji czy edycji tekstów. W zależności od typu certyfikatu (np. Base, Standard, Expert) w jego skład mogą wchodzić różne moduły, z których każdy jest osobną kwalifikacją (uzyskanie każdego z nich następuje po zdaniu egzaminu²⁶). Efekty uczenia się wymagane dla poszczególnych kwalifikacji ECDL są zawarte w sylabusach opracowywanych przez Fundację ECDL dla każdego certyfikatu.

Proces odnoszenia certyfikatów ECDL do poziomu PRK polegał na porównaniu efektów uczenia się wymaganych dla danej kwalifikacji ze składnikami opisu odpowiedniego poziomu ramy. Określając poziomy certyfikatów, w których skład wchodziły moduły (kwalifikacje) z wcześniej przypisanym poziomem, oparto się na wynikach ich analizy.

Dyplom pielęgniarki specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego jest dokumentem wydawanym przez Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych po zdaniu przez osobę uczącą się egzaminu w formie pisemnej przeprowadzanego przez państwową komisję egzaminacyjną²⁷.

Proces odnoszenia dyplomu pielęgniarki specjalisty do poziomu PRK polegał na porównaniu efektów uczenia się opisanych w „Ramowym programie bloku specjalistycznego specjalizacji w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego dla pielęgniarek”, opracowanym przez Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych, z charakterystykami poziomów PRK.

W analizie efektów uczenia się uwzględniono także warunki wstępne przystąpienia do egzaminu, związane z prawem do wykonywania zawodu pielęgniarki oraz posiadaniem co najmniej rocznego stażu pracy w zawodzie.

Zaświadczenie o ukończeniu kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa chirurgicznego oraz zaświadczenie o ukończeniu kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki wydają podmioty posiadające uprawnienia do kształcenia podyplomowego pielęgniarek. Wymagane jest zdanie egzaminu teoretycznego (pisemnego bądź ustnego) lub praktycznego przed komisją egzaminacyjną powołaną przez organizatora kształcenia.

²⁶ Każdorazowo jest to egzamin teoretyczny oraz egzaminy praktyczne (w zależności od modułów wchodzących w skład danego certyfikatu), przeprowadzane w akredytowanych laboratoriach. Warunki przystąpienia do egzaminów oraz ich zakres i przebieg określa Fundacja ECDL. Więcej informacji na temat egzaminów jest dostępnych na stronie <http://www.ecdl.pl/>

²⁷ Kształcenie i egzaminowanie podyplomowe pielęgniarek opiera się na rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 29 października 2003 r. w sprawie kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych (Dz.U. nr 197, poz. 1923).

Proces odnoszenia tych kwalifikacji do poziomów PRK polegał na porównaniu efektów uczenia się zawartych w „Ramowym programie kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa chirurgicznego” oraz w „Ramowym programie kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki” ze składnikami opisu określonego poziomu ramy. Obydwa programy zostały opracowane przez Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych.

W analizie efektów uczenia się uwzględniono także warunki wstępne przystąpienia do egzaminu, związane z prawem do wykonywania zawodu pielęgniarki oraz posiadaniem co najmniej rocznego stażu pracy w zawodzie.

2.2. Wyniki wstępnego określenia poziomów wybranych kwalifikacji

Większość świadectw potwierdzających kwalifikacje w zawodzie została wstępnie odniesiona do poziomu 4 PRK, niecałe 40% – do poziomu 3 PRK. Przeważającej części dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe wstępnie przypisano 4 poziom PRK. W przypadku 75% analizowanych świadectw czeladniczych za najbardziej odpowiedni uznano poziom 3 PRK. Dyplomy mistrzowskie zostały natomiast w większości odniesione do poziomu 5 PRK. Szczegółowe informacje na temat rezultatów prac konsultacyjnych zespołów eksperckich przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Rozkład wstępnie przypisanych poziomów PRK do poszczególnych rodzajów kwalifikacji

Typ kwalifikacji	Poziom 2	Poziom 3	Poziom 4	Poziom 5	Poziom 6	Razem
świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie	0,4% (n=1)	37,3% (n=94)	50% (n=126)	11,9% (n=30)	0,4% (n=1)	100% (n=252)
dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe	–	14,3% (n=12)	72,6% (n=61)	13,1% (n=11)	–	100% (n=84)
świadectwa czeladnicze	–	75% (n=21)	21,4% (n=6)	3,6% (n=1)	–	100% (n=28)
dyplomy mistrzowskie	–	–	19,2% (n=5)	77% (n=20)	3,8% (n=1)	100% (n=26)
inne kwalifikacje*	26,1% (n=6)	26,1% (n=6)	30,5% (n=7)	13% (n=3)	4,3% (n=1)	100% (n=23)
razem	1,7% (n=7)	32,2% (n=133)	49,7% (n=205)	15,7% (n=65)	0,7% (n=3)	100% (n=413)

* Inne kwalifikacje to certyfikaty ECDL, zaświadczenia o ukończeniu kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa oraz dyplom pielęgniarki specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego.

Źródło: opracowanie własne.

Poziom 2 PRK wstępnie przypisano łącznie do 7 kwalifikacji, poświadczających posiadanie najbardziej podstawowej wiedzy niezbędnej do wykonywania bardzo prostych, powtarzalnych czynności, zgodnie z otrzymanymi wskazówkami i instrukcjami postępowania. Do poziomu 2 PRK wstępnie odniesiono kwalifikacje wiążące się z wykonywaniem prac pomocniczych (świadectwo potwierdzające kwalifikację „T.1. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie”, wyodrębnioną w zawodzie Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej 911205) oraz poświadczające podstawowe umiejętności obsługi programów komputerowych i urządzeń (np. certyfikat ECDL Base i wchodzące w jego skład moduły).

Tabela 10. Przykłady efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji wstępnie odniesionych do poziomu 2 PRK

Przykładowe efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składniki opisów poziomów PRK – poziom 2
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „T.1. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej 911205)	
– wykonuje prace pomocnicze związane z przygotowaniem sali do obsługi konsumentów	P2Z_UN: potrafi wykonywać bardzo proste powtarzalne zadania zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów
– rozróżnia elementy wyposażenia pomieszczeń gastronomii hotelowej	P2Z_WI: zna najbardziej podstawowe pojęcia i powszechnie używane nazewnictwo; najbardziej podstawowe zjawiska i procesy
Certyfikat potwierdzający kwalifikację ECDL B1 – Podstawy pracy z komputerem (kwalifikacja wchodząca w skład ECDL Base)	
– rozróżnia różne typy komputerów, wyjaśnia budowę komputera, podstawowe cechy i właściwości elementów, rozróżnia urządzenia wejścia/wyjścia, określa ich parametry oraz sposoby przyłączenia, rozróżnia rodzaje portów wejścia	P2Z_WI: zna najbardziej podstawowe pojęcia i powszechnie używane nazewnictwo; najbardziej podstawowe zjawiska i procesy; najbardziej podstawowe technologie
– kopiuje, przenosi pliki i foldery między folderami i dyskami; usuwa pliki i foldery, przenosi do kosza oraz przywraca do poprzedniej lokalizacji; opróżnia kosz	P2Z_UN: potrafi wykonywać bardzo proste powtarzalne zadania zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów

Źródło: opracowanie własne.

Okolo jednej trzeciej analizowanych kwalifikacji zostało wstępnie odniesionych do poziomu 3 PRK. Kwalifikacje, dla których poziom ten został uznany za najbardziej odpowiedni, dotyczą wykonywania prostych, powtarzalnych zadań zawodowych pod nadzorem, często przy użyciu narzędzi, maszyn i urządzeń zgodnie z obowiązującymi przepisami i instrukcjami postępowania. Dokument poświadczający kompetencje odpowiadające wymaganiom poziomu 3 ramy dowodzi ponadto umiejętności pracy w zespole, podejmowania decyzji na podstawie zebranych informacji i brania pod uwagę skutków własnych działań.

Kwalifikacje wstępnie odniesione przez zespoły konsultacyjne do poziomu 3 PRK dotyczą na przykład:

- wykonywania prostych robót i czynności (np. świadectwo potwierdzające kwalifikację „B.12. Wykonywanie robót dekarских”, wyodrębnioną w zawodzie Dekarz 712101; świadectwo potwierdzające kwalifikację „B.7. Wykonywanie robót posadzkarsko-okładzinowych”, wyodrębnioną w zawodzie Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie 712905),
- obsługi oraz użytkowania maszyn (np. świadectwo potwierdzające kwalifikację „R.1. Obsługa maszyn stosowanych do prac leśnych”, wyodrębnioną w zawodzie Operator maszyn leśnych 834105),
- montażu i naprawy urządzeń (np. dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Monter kadłubów okrętowych 721402).

Tabela 11. Przykłady efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji wstępnie odniesionych do poziomu 3 PRK

Przykładowe efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składniki opisów poziomów PRK – poziom 3
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „B.7. Wykonywanie robót posadzkarsko-okładzinowych” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie 712905)	
– posługuje się dokumentacją projektową, specyfikacjami technicznymi wykonania i odbioru robót budowlanych, normami, katalogami oraz instrukcjami dotyczącymi wykonywania robót posadzkarskich	P3Z_UI: potrafi analizować oferty pracy pod kątem potrzebnych kompetencji

Tabela 11 – ciąg dalszy

<ul style="list-style-type: none"> – wykonuje warstwy izolacyjne podłóg 	<p>P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy</p> <p>P3Z_UP: potrafi samodzielnie przygotowywać, realizować i korygować plan wykonywania własnych zadań zawodowych; rozwiązywać proste problemy występujące w trakcie wykonywania własnych zadań zawodowych</p>
<p>Świadectwo potwierdzające kwalifikację „E.1. Montaż i utrzymanie linii telekomunikacyjnych” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych 742202)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – montuje kanalizację kablową – montuje aparaty przepięciowe oraz instalację uziemiającą do urządzeń zestawianej linii telekomunikacyjnej 	<p>P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy</p>
<p>Świadectwo potwierdzające kwalifikację „A.10. Wykonywanie wyrobów tapicerowanych” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Tapicer 753402)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się narzędziami i urządzeniami tapicerskimi – określa metody i techniki wykonania naprawy i renowacji wyrobów tapicerowanych 	<p>P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy</p> <p>P3Z_WN: zna cechy i właściwości stosowanych do wykonywania zadań zawodowych technologii, materiałów i rozwiązań organizacyjnych; podstawowe teorie i zasady działania złożonych narzędzi, urządzeń i maszyn wykorzystywanych w pracy</p>
<p>Świadectwo potwierdzające kwalifikację „M.3. Obsługa maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych 814290)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje przeglądów, konserwacji i napraw maszyn oraz urządzeń stosowanych do przetwórstwa tworzyw sztucznych – posługuje się przyrządami kontrolno-pomiarowymi podczas produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych 	<p>P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy</p>
<p>Świadectwo potwierdzające kwalifikację „M.19. Użytkowanie obrabiarek skrawających” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodach Operator obrabiarek skrawających 722307 oraz Technik mechanik 311504)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – uzbraja obrabiarki w uchwyty i przyrządy obróbkowe do rodzaju wykonywanych operacji oraz zgodnie z dokumentacją technologiczną – wykonuje operacje obróbki skrawaniem zgodnie z dokumentacją technologiczną – rozróżnia podprogramy i cykle obróbkowe występujące w programach obróbki i układach sterowania obrabiarek sterowanych numerycznie 	<p>P3Z_UN: potrafi wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy</p> <p>P3Z_WI: zna podstawowe pojęcia i terminologię; standardowo stosowane technologie, materiały i rozwiązania organizacyjne; podstawowe informacje o narzędziach, urządzeniach, maszynach oraz o procedurach</p>

Źródło: opracowanie własne.

Prawie połowa analizowanych kwalifikacji została wstępnie odniesiona do poziomu 4 PRK. W tej grupie znalazły się dokumenty poświadczające przygotowanie nie tylko do wykonywania niezbyt złożonych zadań zawodowych przy użyciu odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów, lecz także – na co należy zwrócić szczególną uwagę – do kierowania małym zespołem, rozwiązywania prostych problemów występujących podczas wykonywania zadań zawodowych oraz przyjmowania odpowiedzialności za działania swoje oraz nadzorowanych pracowników.

Kwalifikacje wstępnie odniesione przez zespoły konsultacyjne do poziomu 4 PRK dotyczą na przykład:

- planowania i organizacji pracy własnej oraz małego zespołu (np. świadectwo potwierdzające kwalifikację „M.35. Prowadzenie procesu przeróbki kopalin stałych”, wyodrębnioną w zawodzie Technik przeróbki kopalin stałych 311706),
- projektowania i wykonywania niezbyt złożonych usług lub produktów (np. świadectwo potwierdzające kwalifikację „A.7. Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletniczych”, wyodrębnioną w zawodach Kaletnik 753702 oraz Technik technologii wyrobów skórzanych 311926),
- bezpośredniej obsługi klienta (np. świadectwo potwierdzające kwalifikację „T.12. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie”, wyodrębnioną w zawodzie Technik hotelarstwa 422402).

Tabela 12. Przykłady efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji wstępnie odniesionych do poziomu 4 PRK

Przykładowe efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składniki opisów poziomów PRK – poziom 4
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „A.47. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów ze szkła” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Technik technologii szkła 311925)	
– opracowuje receptury zestawów szklarskich	P4Z_UN: potrafi wykonywać złożone czynności zawodowe z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów oraz obsługiwać wyposażenie stanowiska pracy
– sporządza harmonogramy topienia mas szklanych w piecach szklarskich	P4Z_UP: potrafi przygotowywać plan wykonywania zadań zawodowych własnych i kierowanego zespołu oraz dostosowywać standardowy plan działania do okoliczności; diagnozować i rozwiązywać niezbyt proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracowników
– nadzoruje procesy technologiczne sporządzania zestawów szklarskich i topienia mas szklanych	P4Z_KW: jest gotów do podejmowania odpowiedzialności związanej z wykonywaniem zadań indywidualnych oraz związanej z kierowaniem małymi zespołami pracowniczymi; koordynowania pracy własnej lub podległego zespołu z innymi osobami lub zespołami
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „B.23. Organizacja robót związanych z budową i eksploatacją sieci gazowych” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Technik gazownictwa 311913)	
– organizuje roboty montażowe związane z budową gazociągów i przyłączy gazowych	P4Z_UP: potrafi przygotowywać plan wykonywania zadań zawodowych własnych i kierowanego zespołu oraz dostosowywać standardowy plan działania do okoliczności; diagnozować i rozwiązywać niezbyt proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracowników
– ocenia jakość wykonania robót związanych z budową sieci gazowych	P4Z_KN: jest gotów do kontrolowania jakości wykonywania zadań podległych pracowników
– przeprowadza i dokumentuje odbiór techniczny sieci gazowej	P4Z_UP: potrafi przygotowywać plan wykonywania zadań zawodowych własnych i kierowanego zespołu oraz dostosowywać standardowy plan działania do okoliczności; diagnozować i rozwiązywać niezbyt proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracowników

Tabela 12 – ciąg dalszy

– organizuje i wykonuje prace związane z eksploatacją sieci gazowych zgodnie z procedurami obowiązującymi podczas wykonywania prac niebezpiecznych i gazoniebezpiecznych	wywać standardowy plan działania do okoliczności; diagnozować i rozwiązywać niezbyt proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracowników
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „Z13. Zarządzanie bezpieczeństwem w środowisku pracy” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Technik bezpieczeństwa i higieny pracy 325509)	
– opracowuje regulaminy i instrukcje stanowiskowe pod względem zgodności z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy	P4Z_UI: potrafi samodzielnie opracowywać proste instrukcje
– sporządza dokumentację analizy i oceny zagrożeń	
– określa działania zapobiegawcze z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	P4Z_WP: zna podstawowe zasady i metody planowania sposobu wykonywania, oceniania przebiegu oraz efektów zadań zawodowych własnych lub kierowanego zespołu
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „A.35. Planowanie i prowadzenie działalności w organizacji” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Technik ekonomista 331403)	
– organizuje współpracę z kontrahentami i innymi podmiotami	P4Z_UW: potrafi komunikować się w środowisku pracy: odbierać złożone polecenia przełożonych, prowadzić dialog z klientami i kooperantami, uczestniczyć w naradach
– oblicza i interpretuje wskaźniki dotyczące zatrudnienia i wynagrodzeń	P4Z_UI: potrafi samodzielnie opracowywać proste instrukcje
– przygotowuje informacje o wykonywaniu zadań organizacji niezbędne do analizy ekonomicznej i sprawozdawczości	
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „T.17. Organizacja i nadzorowanie produkcji wyrobów mleczarskich” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Technik przetwórstwa mleczarskiego 314402)	
– rozlicza zużycie surowców, półproduktów i materiałów pomocniczych do produkcji wyrobów mleczarskich	P4Z_UI: potrafi samodzielnie opracowywać proste instrukcje
– planuje zagospodarowanie produktów ubocznych i odpadów produkcyjnych	P4Z_UP: potrafi przygotowywać plan wykonywania zadań zawodowych własnych i kierowanego zespołu oraz dostosowywać standardowy plan działania do okoliczności; diagnozować i rozwiązywać niezbyt proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracowników
– interpretuje wyniki badań fizykochemicznych wyrobów	P4Z_UI: potrafi samodzielnie opracowywać proste instrukcje

Źródło: opracowanie własne.

Mniej niż jedna piąta analizowanych kwalifikacji została wstępnie odniesiona do poziomu 5 PRK. Kwalifikacje te potwierdzają przygotowanie osoby uczącej się do wykonywania złożonych zadań zawodowych z zastosowaniem zaawansowanych metod, technologii, procedur i materiałów przy jednoczesnej szczególnej dbałości o przestrzeganie obowiązujących w danym zawodzie zasad postępowania gwarantujących właściwą jakość działań i bezpieczeństwo.

Kwalifikacje wstępnie odniesione przez zespoły konsultacyjne do poziomu 5 PRK dotyczą na przykład:

- wykonywania złożonych produktów i usług (np. świadectwo potwierdzające kwalifikację „A.27. Organizacja i prowadzenie kampanii reklamowej”, wyodrębnioną w zawodzie Technik organizacji reklamy 333906),

- projektowania i wprowadzania usprawnień technologiczno-organizacyjnych w danej dziedzinie zawodowej (np. świadectwo potwierdzające kwalifikację „E.19. Projektowanie i programowanie urządzeń i systemów mechatronicznych”, wyodrębnioną w zawodzie Technik mechatronik 311410),
- wykonywania złożonych zadań wiążących się z dużą odpowiedzialnością za zdrowie i życie innych ludzi (np. świadectwo potwierdzające kwalifikację „A.44. Organizacja i prowadzenie ruchu pociągów”, wyodrębnioną w zawodzie Technik transportu kolejowego 311928).

Tabela 13. Przykłady efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji wstępnie odniesionych do poziomu 5 PRK

Przykładowe efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składniki opisów poziomów PRK – poziom 5
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „Z.19. Sporządzanie i wytwarzanie produktów leczniczych oraz prowadzenie obrotu środkami farmaceutycznymi i materiałami medycznymi” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Technik farmaceutyczny 321301)	
– realizuje prace laboratoryjne związane z analizą i kontrolą produktów leczniczych i wyrobów medycznych	P5Z_UN: potrafi realizować zgodnie z zasadami i procedurami właściwe dla danego zawodu zadania, stosować odpowiednie złożone metody, technologie, procedury i materiały
– rozróżnia rodzaje dokumentów aptecznych	P5Z_WN: zna w szerokim zakresie cechy i właściwości materiałów, technologii lub procedur stosowanych przy wykonywaniu zadań zawodowych oraz produktów wytwarzanych w ramach wykonywania zadań zawodowych
Świadectwo potwierdzające kwalifikację „M.33. Organizacja i prowadzenie prac związanych z eksploatacją maszyn, urządzeń i instalacji okrętowych” (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie Technik budownictwa okrętowego 311910)	
– opracowuje plany przygotowania i uruchomienia produkcji oraz harmonogramy budowy okrętu	P5Z_UP: potrafi przygotować plan działań dotyczący wykonywanych zadań zawodowych własnych lub kierowanego zespołu oraz analizować przebieg tych działań
– sporządza dokumentację oprzyrządowania technologicznego oraz kalkulacje kosztów produkcji	P5Z_UI: potrafi opracowywać podstawowe instrukcje związane z wykonywaniem zadań zawodowych
– nadzoruje pracę zespołu pracowników przy budowie i wyposażaniu okrętu i kieruje nią	P5Z_UW: potrafi kierować średniej wielkości zespołem pracowniczym realizującym zadania zawodowe
– analizuje zagrożenia podczas montażu maszyn, urządzeń i instalacji, a także wykonywania prac remontowych i prób w siłowni okrętowej	P5Z_UI: potrafi opracowywać podstawowe instrukcje związane z wykonywaniem zadań zawodowych
Dyplom mistrzowski w zawodzie Złotnik-jubiler 731305	
– oprawia kamienie jubilerskie	P5Z_UN: potrafi realizować zgodnie z zasadami i procedurami właściwe dla danego zawodu zadania, stosować odpowiednie złożone metody, technologie, procedury i materiały
– określa wady powstałe w procesie zdobienia wyrobów złotniczych i jubilerskich oraz dobiera sposoby ich usuwania	P5Z_WN: zna w szerokim zakresie zasady działania i postępowania się narzędziami, urządzeniami, maszynami stosowanymi przy wykonywaniu zadań zawodowych; w szerokim zakresie cechy i właściwości materiałów, technologii lub procedur stosowanych przy wykonywaniu zadań zawodowych oraz produktów wytwarzanych w ramach wykonywania zadań zawodowych

Źródło: opracowanie własne.

Do poziomu 6 PRK wstępnie odniesiono zaledwie 3 spośród analizowanych kwalifikacji. W opinii konsultacyjnych zespołów eksperckich dowodzą one umiejętności rozwiązywania skomplikowanych problemów, innowacyjnego wykonywania zadań zawodowych z wykorzystaniem zaawansowanych technologii, narzędzi i maszyn. Świadczą także o przygotowaniu osoby uczącej się do kierowania prostą organizacją.

Tabela 14. Przykłady efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji wstępnie odniesionych do poziomu 6 PRK

Przykładowe efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji	Składniki opisów poziomów PRK – poziom 6
Dyplom pielęgniarki specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego dla pielęgniarek	
– koordynuje i monitoruje pracę zespołu pielęgniarek rodzinnych	P6Z_UW: potrafi kierować prostą organizacją oraz zespołem pracowniczym realizującym zadania zawodowe
– opracowuje koncepcję poprawy jakości opieki pielęgniarskiej i zarządza jakością tej opieki	P6Z_UP: potrafi przygotować plan działań dotyczący wykonywanych zadań zawodowych oraz analizować przebieg tych działań; uwzględniać kontekst ekonomiczny i prawny wykonywanych zadań zawodowych P6Z_UI: potrafi opracowywać instrukcje związane z wykonywaniem zadań zawodowych

Źródło: opracowanie własne.

Konsultacyjne zespoły eksperckie w dyskusji o poziomie kwalifikacji brały pod uwagę przede wszystkim efekty uczenia się. Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne stanowiące podbudowę do właściwej realizacji określonych czynności i zadań zawodowych rozstrzygały o poziomie PRK kwalifikacji. Miejsce i czas pobierania nauki przez osobę uczącą się nie miały znaczenia dla określania poziomu kwalifikacji. Mimo to rezultaty prac konsultacyjnych zespołów eksperckich pozwalają zauważyć zależność między poziomem przypisanym do kwalifikacji a typem szkoły, w której prowadzone jest kształcenie w jej zakresie. Związek ten jest widoczny szczególnie w przypadku zasadniczych szkół zawodowych oraz techników. Zdecydowana większość kwalifikacji, w zakresie których kształcenie prowadzone jest w zasadniczych szkoła zawodowych, została odniesiona do poziomu 3 PRK. Natomiast 128 ze 150 kwalifikacji, dla których kształcenie organizowane jest w technikach, przypisano do poziomu 4 PRK (por. tabela 15).

Tabela 15. Rozkład wstępnie przypisanych poziomów w PRK według instytucji prowadzącej kształcenie w zakresie danej kwalifikacji

Instytucja prowadząca kształcenie	Poziom 2	Poziom 3	Poziom 4	Poziom 5	Poziom 6	Razem
zasadnicza szkoła zawodowa	2% (n=1)	96% (n=43)	2% (n=1)	–	–	100% (n=45)
technikum	–	4% (n=6)	85% (n=128)	11% (n=16)	–	100% (n=150)
zasadnicza szkoła zawodowa /technikum	–	85% (n=44)	13% (n=7)	2% (n=1)	–	100% (n=52)
szkoła policealna*	–	18% (n=7)	56% (n=22)	26% (n=10)	–	100% (n=39)
technikum/ szkoła policealna*	–	2% (n=1)	64% (n=29)	31% (n=14)	2% (n=1)	100% (n=45)

Tabela 15 – ciąg dalszy

zasadnicza szkoła zawodowa/technikum/ szkoła policealna*	–	100% (n=5)	–	–	–	100% (n=5)
system rzemiosła	–	39% (n=21)	20% (n=11)	39% (n=21)	2% (n=1)	100% (n=54)
inne**	26% (n=6)	26% (n=6)	30% (n=7)	13% (n=3)	4% (n=1)	100% (n=23)
razem	2% (n=7)	32% (n=133)	50% (n=205)	15% (n=65)	1% (n=3)	100% (n=413)

* Obejmuje szkoły policealne prowadzące kształcenie przez rok, 1,5 roku, 2 lata i 2,5 roku

** Inne podmioty prowadzące kształcenie to Polskie Towarzystwo Informatyczne oraz podmioty uprawnione do prowadzenia kształcenia podyplomowego pielęgniarek

Źródło: opracowanie własne.

Bibliografia

- Coles, M. (2011). *European Qualifications Framework Series: Note 3. Referencing National Qualifications Levels to the EQF*. Luksemburg.
- IBE (2013). *Raport referencyjny. Odniesienie Polskiej Ramy Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie do Europejskiej Ramy Kwalifikacji*. Warszawa.
- IBE (2014). *Słownik podstawowych terminów dotyczących krajowego systemu kwalifikacji*. Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. z 2012 r. poz. 7).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. poz. 184).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 24 lutego 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. poz. 262), wydane na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 września 2012 r. w sprawie egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego oraz egzaminu sprawdzającego, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych (Dz.U. poz. 1117).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 5 marca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz.U. poz. 384), wydane na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 29 października 2003 r. w sprawie kształcenia podyplomowego pielęgniarów i położnych (Dz.U. nr 197, poz. 1923).
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz.U. C 111 z 6.5.2008, s. 1–7).
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia Europejskich Ram Odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (Dz.U. C 155 z 8.7.2009, s. 1–10).
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) (Dz.U. C 155 z 8.7.2009, s. 11–18).
- Zalecenie Rady z 20 grudnia 2012 r. w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego (Dz.U. C 398 z 22.12.2012, s. 1–5).

Załącznik 1. Kwalifikacje wstępnie odniesione do poziomu PRK przez zespoły branżowe – lista

Budownictwo

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.1. Eksploatacja maszyn i urządzeń drogowych	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.2. Wykonywanie robót drogowych	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.3. Wykonywanie płaszczy ochronnych z blachy oraz konstrukcji wsporczych i nośnych izolacji przemysłowych	3
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.4. Wykonywanie robót kominarskich	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.5. Montaż systemów suchej zabudowy	3
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.6. Wykonywanie robót malarsko-tapeciarskich	3
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.7. Wykonywanie robót posadzkarsko-okładzinowych	3
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.8. Wykonywanie robót związanych z budową i remontem sieci komunalnych	3
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.9. Wykonywanie robót związanych z montażem i remontem instalacji sanitarnych	3
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.10. Wykonywanie izolacji przemysłowych	3
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.11. Wykonywanie izolacji budowlanych	3
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.12. Wykonywanie robót dekarских	3
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.13. Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych	3
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.14. Wykonywanie i utrzymywanie nawierzchni kolejowej	3
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.15. Wykonywanie robót ciesielskich	3
16	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.16. Wykonywanie robót zbrojarskich i betoniarskich	3
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.17. Wykonywanie robót kamieniarskich	3
18	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.18. Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich	3
19	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.19. Wykonywanie robót zduńskich	3
20	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.20. Montaż konstrukcji budowlanych	3
21	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.29. Montaż systemów rurociągowych	3
22	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Murarz-tynkarz*	3
23	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie*	3
24	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Murarz-tynkarz*	3
25	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Brukarz	3
26	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Kominiarz	3

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
27	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Glazurnik	3
28	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.23. Organizacja robót związanych z budową i eksploatacją sieci gazowych	4
29	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.24. Organizacja robót związanych z montażem i eksploatacją instalacji gazowych	4
30	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.25. Wykonywanie i renowacja detali architektonicznych	4
31	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.26. Prowadzenie prac renowatorskich elementów architektury	4
32	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.27. Organizacja robót związanych z budową i eksploatacją sieci komunalnych oraz instalacji sanitarnych	4
33	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.28. Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg kolejowych	4
34	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.29. Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem obiektów mostowych	4
35	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.30. Sporządzanie kosztorysów oraz przygotowywanie dokumentacji przetargowej*	4
36	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.31. Organizacja robót związanych z regulacją cieków naturalnych oraz budową urządzeń wodnych	4
37	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.32. Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg i obiektów mostowych	4
38	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.33. Organizacja i kontrolowanie robót budowlanych*	4
39	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.34. Wykonywanie pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych oraz opracowywanie wyników pomiarów	4
40	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.35. Obsługa geodezyjna inwestycji budowlanych	4
41	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.36. Wykonywanie prac geodezyjnych związanych z katastrum i gospodarką nieruchomościami	4
42	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.22. Organizacja prac związanych z budową oraz konserwacją obiektów małej architektury krajobrazu	4
43	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.23. Organizacja i prowadzenie robót związanych z budową obiektów inżynierii środowiska	4
44	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.24. Organizacja i prowadzenie robót melioracyjnych	4
45	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.25. Wykonywanie prac geologicznych	4
46	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik budownictwa*	4
47	Dyplom mistrzowski w zawodzie Murarz-tylnik*	5**
48	Dyplom mistrzowski w zawodzie Brukarz	5**
49	Dyplom mistrzowski w zawodzie Kominiarz	5**
50	Dyplom mistrzowski w zawodzie Glazurnik	5**

* Kwalifikacja poddana wstępnej analizie również w pierwszym etapie prac nad propozycją zasad określania poziomu kwalifikacji.

** Konkluzja zespołu w sprawie poziomu kwalifikacji została podjęta niejednomyślnie (większością głosów).

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.4. Świadczenie usług opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.5. Świadczenie usług opiekuńczych*	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.6. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie podopiecznej*	3
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.7. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.10. Świadczenie usług medycznych w zakresie ortoptyki	3
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.15. Asystowanie lekarzowi dentyście i utrzymanie gabinetu w gotowości do pracy	3
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.20. Wykonywanie dezynfekcji i sterylizacji medycznej	3
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.1. Świadczenie usług w zakresie masażu	4
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.2. Wykonywanie i dobieranie przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych	4
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.8. Udzielanie pomocy i organizowanie wsparcia osobie niepełnosprawnej*	4
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.9. Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej	4
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.11. Świadczenie usług opiekuńczych i wspomagających rozwój dziecka*	4
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.12. Wykonywanie medycznych czynności ratunkowych i innych świadczeń opieki zdrowotnej w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego oraz prowadzenie edukacji w tym zakresie	4
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.13. Zarządzanie bezpieczeństwem w środowisku pracy	4
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.14. Prowadzenie działalności profilaktyczno-leczniczej pod nadzorem i na zlecenie lekarza dentystry oraz utrzymanie gabinetu w gotowości do pracy i prowadzenie promocji zdrowia	4
16	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.16. Świadczenie usług w zakresie dietetyki	4
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.18. Świadczenie usług medycznych w zakresie protetyki słuchu	4
18	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.22. Wykonywanie działań ratowniczych	4
19	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.30. Wykonywanie i naprawa pomocy wzrokowych	4
20	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.3. Ochrona osób i mienia	5
21	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.17. Wykonywanie i naprawa wyrobów medycznych z zakresu protetyki dentystrycznej, ortodoncji oraz epitez twarzy	5
22	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.19. Sporządzanie i wytwarzanie produktów leczniczych oraz prowadzenie obrotu środkami farmaceutycznymi i materiałami medycznymi	5
23	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.21. Świadczenie usług medycznych w zakresie diagnostyki obrazowej, elektromedycznej i radioterapii	5

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
24	Świadectwo potwierdzające kwalifikację Z.23. Zarządzanie działaniami ratowniczymi	5
25	Zaświadczenie o ukończeniu kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa chirurgicznego	5
26	Zaświadczenie o ukończeniu kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki	5
27	Dyplom pielęgniarki specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego	6

* Kwalifikacja poddana wstępnej analizie również w pierwszym etapie prac nad propozycją zasad określania poziomu kwalifikacji.

Energetyka

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.7. Montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych*	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.8. Montaż i konserwacja instalacji elektrycznych*	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.25. Montaż i eksploatacja sieci zasilających oraz trakcji elektrycznej	3
4	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie elektryk*	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.21. Montaż urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	4
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację B.22. Eksploatacja urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	4
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.22. Eksploatacja instalacji i urządzeń do wytwarzania i przesyłania energii cieplnej	4
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.23. Eksploatacja instalacji i urządzeń do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej	4
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.24. Eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych*	4
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.26. Montaż i eksploatacja środków transportu szynowego	4
11	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik elektroenergetyk transportu szynowego**	4
12	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	4
13	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik elektryk*	4
14	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik energetyk	4

* Kwalifikacja poddana wstępnej analizie również w pierwszym etapie prac nad propozycją zasad określania poziomu kwalifikacji.

** Kwalifikacja odniesiona do poziomu PRK przez zespół branżowy i nieuwzględniona w umowie.

IT i elektronika

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Certyfikat ECDL B4 – Arkusze kalkulacyjne	2
2	Certyfikat ECDL BASE	2
3	Certyfikat ECDL e-Citizen	2
4	Certyfikat ECDL B1 – Podstawy pracy z komputerem*	2
5	Certyfikat ECDL B2 – Podstawy pracy w sieci*	2
6	Certyfikat ECDL B3 – Przetwarzanie tekstów*	2
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.1. Montaż i utrzymanie linii telekomunikacyjnych	3
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.2. Montaż, konfiguracja i utrzymanie urządzeń sieci telekomunikacyjnych	3
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.3. Montaż urządzeń i systemów mechatronicznych	3
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.5. Montaż układów i urządzeń elektronicznych	3
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.6. Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych	3
12	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych	3
13	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie monter mechatronik	3
14	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie monter-elektronik	3
15	Certyfikat ECDL S1 – Grafika menadżerska i prezentacyjna	3
16	Certyfikat ECDL S2 – Użytkowanie baz danych	3
17	Certyfikat ECDL S7 – Współpraca on-line	3
18	Certyfikat ECDL S6 – Bezpieczeństwo IT	3
19	Certyfikat ECDL Standard 3*	3
20	Certyfikat ECDL S5 – Zarządzanie projektami*	3
21	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.4. Użytkowanie urządzeń i systemów mechatronicznych	4
22	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.9. Uruchamianie oraz utrzymanie linii i urządzeń transmisji cyfrowej	4
23	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.10. Montaż, uruchamianie i utrzymanie sieci transmisyjnych	4
24	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.11. Obsługa oprogramowania i sprzętu informatycznego wspomagających użytkownika z niepełnosprawnością wzrokową	4
25	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.12. Montaż i eksploatacja komputerów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych	4
26	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.15. Uruchamianie oraz utrzymanie terminali i przyłączy abonenckich	4
27	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.18. Eksploatacja urządzeń i systemów mechatronicznych	4
28	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.20. Eksploatacja urządzeń elektronicznych	4

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
29	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.21. Montaż i eksploatacja urządzeń i systemów sterowania ruchem kolejowym	4
30	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.27. Montaż i eksploatacja urządzeń elektronicznych i systemów informatyki medycznej	4
31	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik telekomunikacji	4
32	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik elektronik	4
33	Certyfikat ECDL S8 – CAD	4
34	Certyfikat ECDL EXPERT	4
35	Certyfikat ECDL A1 – Przetwarzanie tekstów; zaawansowane*	4
36	Certyfikat ECDL A2 – Arkusze kalkulacyjne; zaawansowane*	4
37	Certyfikat ECDL A3 – Grafika menadżerska i prezentacyjna; zaawansowane*	4
38	Certyfikat ECDL A4 – Użytkowanie baz danych; zaawansowane*	4
39	Certyfikat ECDL Standard 4*	4
40	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.13. Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami	5
41	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.14. Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami	5
42	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.16. Montaż i eksploatacja sieci rozległych	5
43	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.19. Projektowanie i programowanie urządzeń i systemów mechatronicznych	5
44	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik mechatronik	5
45	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik informatyk	5
46	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik teleinformatyk	5
47	Certyfikat ECDL P1 e-nauczyciel	5

* Kwalifikacja odniesiona do poziomu PRK przez zespół branżowy i nieuwzględniona w umowie.

Zarządzanie i administracja

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.18. Prowadzenie sprzedaży	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.21. Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej	4
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.22. Prowadzenie działalności handlowej	4
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.24. Wykonywanie prac biurowych	4
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.26. Sprzedaż produktów i usług reklamowych	4
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.35. Planowanie i prowadzenie działalności w organizacji	4

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.36. Prowadzenie rachunkowości*	4
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.63. Organizacja i prowadzenie archiwum	4
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.64. Opracowywanie materiałów archiwalnych	4
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.65. Rozliczanie wynagrodzeń i danin publicznych*	4
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.66. Świadczenie usług pocztowych, finansowych i kurierskich oraz w zakresie obrotu towarowego	4
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.67. Wykonywanie zadań rozdzielczo-ekspedycyjnych w usługach pocztowych i kurierskich	4
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.68. Obsługa klienta w jednostkach administracji	4
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.27. Organizacja i prowadzenie kampanii reklamowej	5
15	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik rachunkowości*	4
16	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik księgarstwa	4
17	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik organizacji reklamy	4
18	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik ekonomista	4
19	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik archiwista	4
20	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik handlowiec	4
21	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik usług pocztowych i finansowych	4
22	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik prac biurowych	4

* Kwalifikacja poddana wstępnej analizie również w pierwszym etapie prac nad propozycją zasad określania poziomu kwalifikacji.

Turystyka i gastronomia

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.1. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie	2
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.2. Produkcja wyrobów spożywczych z wykorzystaniem maszyn i urządzeń	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.3. Produkcja wyrobów piekarskich	3
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.4. Produkcja wyrobów cukierniczych	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.5. Produkcja przetworów mięsnych i tłuszczowych	3
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.6. Sporządzanie potraw i napojów	3
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.7. Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich	4
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.8. Prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego	4

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.9. Wykonywanie usług kelnerskich	4
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.10. Organizacja usług gastronomicznych	4
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.11. Planowanie i realizacja usług w recepcji	4
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.12. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie	4
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.13. Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych	4
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.14. Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych	4
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.15. Organizacja żywienia i usług gastronomicznych	4
16	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.16. Organizacja i nadzorowanie produkcji wyrobów spożywczych	4
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację T.17. Organizacja i nadzorowanie produkcji wyrobów mleczarskich	4
18	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik technologii żywności	4
19	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik przetwórstwa mleczarskiego	4
20	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik żywienia i usług gastronomicznych	4
21	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik turystyki wiejskiej	4
22	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Kelner	4
23	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik hotelarstwa	4
24	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik obsługi turystycznej	4

Przemysł drzewny, papierniczy i poligrafia

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.10. Wykonywanie wyrobów tapicerowanych	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.13. Wytwarzanie wyrobów stolarskich	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.14. Realizacja procesów introligatorskich	3
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.15. Realizacja procesów drukowania z form drukowych	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.17. Wykonywanie wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	3
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.55. Drukowanie cyfrowe	3
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.58. Przetwórstwo wytworów papierniczych	3
8	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Stolarz	3
9	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Stolarz meblowy	3
10	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Rzeźbiarz w drewnie	3
11	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Parkieciarz	3
12	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Tartacznik	3

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.20. Rejestracja i obróbka obrazu	4
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.25. Wykonywanie i realizacja projektów multimedialnych	4
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.40. Planowanie i kontrola produkcji poligraficznej	4
16	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.50. Organizacja i prowadzenie procesów przetwarzania drewna	4
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.54. Przygotowywanie materiałów graficznych do procesu drukowania	4
18	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.57. Produkcja mas włóknistych i wytworów papierniczych	4
19	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik technologii drewna	4
20	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik papiernictwa	4
21	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik procesów drukowania	4
22	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Fototechnik	4
23	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik cyfrowych procesów graficznych	4
24	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik procesów introligatorskich	4
25	Dyplom mistrzowski w zawodzie Stolarz	5
26	Dyplom mistrzowski w zawodzie Stolarz meblowy	5
27	Dyplom mistrzowski w zawodzie Rzeźbiarz w drewnie	5

Przemysł chemiczny i ceramiczny

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.1. Wytwarzanie wyrobów ze szkła	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.2. Przygotowywanie surowców i mas ceramicznych	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.3. Formowanie, suszenie i wypalanie półfabrykatów ceramicznych	3
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.6. Obsługa maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.59. Przygotowywanie sprzętu, odczynników chemicznych i próbek do badań analitycznych	3
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.3. Obsługa maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych	3
7	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Operator urządzeń przemysłu ceramicznego	3
8	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Witrażownik	3
9	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych	3
10	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Zdobnik ceramiki	3

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
11	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Operator urządzeń przemysłu szklarskiego	3
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.47. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów ze szkła	4
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.51. Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania wyrobów ceramicznych	4
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.56. Organizacja i kontrolowanie procesów technologicznych w przemyśle chemicznym	4
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.60. Wykonywanie badań analitycznych	4
16	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik technologii szkła	4
17	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik technologii ceramicznej	4
18	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik technologii chemicznej	4
19	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik analityk	4
20	Dyplom mistrzowski w zawodzie Ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych	4*
21	Dyplom mistrzowski w zawodzie Zdobnik ceramiki	4*
22	Dyplom mistrzowski w zawodzie Operator urządzeń przemysłu szklarskiego	4*
23	Dyplom mistrzowski w zawodzie Witrażownik	5

*Konkluzja zespołu w sprawie poziomu kwalifikacji została podjęta niejednomyślnie (większością głosów).

Rolniczo-leśny z ochroną środowiska

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.1. Obsługa maszyn stosowanych do prac leśnych	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.2. Wykonywanie prac rybackich w akwakulturze	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.3. Prowadzenie produkcji rolniczej	3
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.4. Prowadzenie produkcji pszczelarskiej	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.5. Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodnich	3
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.6. Organizacja i prowadzenie przedsiębiorstwa w agrobiznesie	4
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.7. Ocena stanu środowiska	4
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.8. Planowanie i realizacja zadań związanych z ochroną środowiska	4
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.9. Prowadzenie chowu, hodowli i inseminacji zwierząt	4
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.10. Wykonywanie czynności pomocniczych z zakresu usług weterynaryjnych	4
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.11. Wykonywanie czynności pomocniczych z zakresu realizacji zadań inspekcji weterynaryjnej	4
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.13. Ochrona i zagospodarowanie zasobów leśnych	4

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.14. Użytkowanie zasobów leśnych	4
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.15. Organizacja prac rybackich w akwakulturze	4
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.16. Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej	4
16	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.17. Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej i pszczelarskiej	4
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.18. Planowanie i organizacja prac ogrodniczych	4
18	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.19. Organizowanie chowu i hodowli koni	4
19	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.20. Szkolenie i użytkowanie koni	4
20	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.21. Projektowanie, urządzenie i pielęgnacja roślinnych obiektów architektury krajobrazu	4
21	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik rybactwa śródlądowego	4
22	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik agrobiznesu	4
23	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik rolnik	4
24	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik ochrony środowiska	4
25	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik weterynarii	4
26	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik pszczelarz	4
27	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik ogrodnik	4
28	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik leśnik	4
29	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik hodowca koni	4

Logistyka i transport

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.22. Wykonywanie elementów kadłuba okrętu	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.23. Montaż i remont kadłuba okrętu	3
3	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Monter kadłubów okrętowych	3
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.32. Organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w jednostkach organizacyjnych	4
5	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik budownictwa okrętowego	4
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.28. Organizacja i nadzorowanie transportu	5
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.29. Obsługa klientów i kontrahentów	5
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.30. Organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w procesach produkcji, dystrybucji i magazynowania	5
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.31. Zarządzanie środkami technicznymi podczas realizacji procesów transportowych	5
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.33. Obsługa podróżnych w portach i terminalach	5

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.34. Organizacja i prowadzenie prac związanych z przeładunkiem oraz magazynowaniem towarów i ładunków w portach i terminalach	5
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.37. Planowanie i prowadzenie żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych	5
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.38. Obsługa siłowni statkowych, urządzeń pomocniczych i mechanizmów pokładowych	5
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.39. Pełnienie wachty morskiej i portowej	5
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.44. Organizacja i prowadzenie ruchu pociągów	5
16	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.45. Planowanie i realizacja przewozów kolejowych	5
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.69. Eksploatacja środków transportu drogowego	5
18	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.70. Organizacja przewozu środkami transportu drogowego	5
19	Świadectwo potwierdzające kwalifikację E.17. Wykonywanie obsługi liniowej statków powietrznych i obsługi hangarowej wyposażenia awionicznego	5
20	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.32. Organizacja i prowadzenie prac związanych z eksploatacją maszyn, urządzeń i instalacji okrętowych	5
21	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.33. Organizacja budowy i remontu okrętu oraz montażu maszyn i instalacji okrętowych	5
22	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.12. Pełnienie wachty morskiej i portowej na statku rybackim	5
23	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik żeglugi śródlądowej	5
24	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik transportu kolejowego	5
25	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik transportu drogowego	5
26	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik spedytor	5
27	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik logistyk	5
28	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik eksploatacji portów i terminali	5
29	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.31. Wykonywanie obsługi liniowej i hangarowej statków powietrznych	6

Przemysł elektromaszynowy

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.1. Użytkowanie pojazdów, maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w rolnictwie	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.2. Obsługa techniczna oraz naprawa pojazdów, maszyn i urządzeń stosowanych w rolnictwie	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.12. Diagnostowanie oraz naprawa elektrycznych i elektronicznych układów pojazdów samochodowych	3

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.13. Naprawa zegarów i zegarków	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.14. Montaż i naprawa elementów i układów optycznych	3
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.15. Montaż i naprawa maszyn i urządzeń precyzyjnych	3
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.16. Montaż i obsługa układów automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych	3
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.17. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń	3
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.18. Diagnostowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych	3
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.19. Użytkowanie obrabiarek skrawających	3
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.20. Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi	3
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.24. Naprawa uszkodzonych nadwozi pojazdów samochodowych	3
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.25. Wykonywanie i naprawa elementów, wyrobów oraz pokryć z blachy	3
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.28. Wykonywanie prac lakierniczych	3
15	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	3
16	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Zegarmistrz	3
17	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Mechanik pojazdów samochodowych	3
18	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Mechanik monter maszyn i urządzeń	3
19	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Ślusarz	3
20	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.42. Organizacja i prowadzenie procesu obsługi pojazdów samochodowych	4
21	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.43. Organizacja prac związanych z eksploatacją środków technicznych stosowanych w rolnictwie	4
22	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.44. Organizacja i nadzorowanie procesów produkcji maszyn i urządzeń	4
23	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik mechanizacji rolnictwa	4
24	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik pojazdów samochodowych	4
25	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik mechanik	4
26	Dyplom mistrzowski w zawodzie Zegarmistrz	5
27	Dyplom mistrzowski w zawodzie Mechanik pojazdów samochodowych	5
28	Dyplom mistrzowski w zawodzie Ślusarz	5
29	Dyplom mistrzowski w zawodzie Mechanik monter maszyn i urządzeń	5

Kultura i usługi osobiste

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.1. Wykonywanie i naprawa wyrobów złotniczych i jubilerskich	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.3. Realizacja nagłośnień	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.4. Montaż nagrań dźwiękowych	3
4	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Złotnik-jubiler	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.23. Projektowanie fryzur	4
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.62. Wykonywanie zabiegów kosmetycznych ciała, dłoni i stóp	4
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację R.26. Wykonywanie kompozycji florystycznych	4
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.2. Realizacja nagrań	4
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.5. Realizacja nagrań studyjnych	4
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.6. Budowa fortepianów i pianin	4
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.7. Naprawa fortepianów i pianin	4
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.9. Przygotowanie i organizacja produkcji filmowej/telewizyjnej	4
13	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik realizacji nagrań i nagłośnień	4
14	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik realizacji dźwięku	4
15	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik budowy fortepianów i pianin	4
16	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Florysta	4
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.19. Wykonywanie zabiegów fryzjerskich	5
18	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.61. Wykonywanie zabiegów kosmetycznych twarzy	5
19	Świadectwo potwierdzające kwalifikację S.8. Strojenie fortepianów i pianin	5
20	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik usług fryzjerskich	5
21	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik usług kosmetycznych	5
22	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Fryzjer	5
23	Dyplom mistrzowski w zawodzie Florysta	5
24	Dyplom mistrzowski w zawodzie Złotnik-jubiler	5
25	Dyplom mistrzowski w zawodzie Fryzjer	6

Przemysł odzieżowy

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.4. Wytwarzanie wyrobów włókienniczych	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.5. Wykańczanie wyrobów włókienniczych	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.9. Wyprawianie skór	3

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.16. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	3
5	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	3
6	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Koronkarka	3
7	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Garbarz skór	3
8	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Cholewkarz	3
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.7. Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletniczych	4
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.8. Wytwarzanie obuwia	4
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.11. Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kuśnierskich	4
12	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.12. Wykonywanie usług krawieckich	4
13	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.41. Organizacja i nadzorowanie procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych	4
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.42. Opracowywanie dokumentacji wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	4
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.43. Organizacja procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	4
16	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.46. Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania wyrobów skórzanych	4
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.48. Projektowanie wyrobów odzieżowych	4
18	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.49. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych	4
19	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.52. Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania obuwia	4
20	Świadectwo potwierdzające kwalifikację A.53. Organizacja i prowadzenie procesu wyprawy skór	4
21	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik włókiennik	4
22	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik technologii wyrobów skórzanych	4
23	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik obuwnik	4
24	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik garbarz	4
25	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik technologii odzieży	4
26	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	4
27	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Krawiec	4
28	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Obuwnik	4
29	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Obuwnik miarowy	4
30	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Kozusznik	4

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
31	Świadectwo czeladnicze w zawodzie Kuśnierz	4
32	Dyplom mistrzowski w zawodzie Koronkarka	4
33	Dyplom mistrzowski w zawodzie Cholewkarz	4
34	Dyplom mistrzowski w zawodzie Krawiec	5
35	Dyplom mistrzowski w zawodzie Obuwnik	5
36	Dyplom mistrzowski w zawodzie Obuwnik miarowy	5
37	Dyplom mistrzowski w zawodzie Kożusznik	5
38	Dyplom mistrzowski w zawodzie Kuśnierz	5
39	Dyplom mistrzowski w zawodzie Garbarz skór	5

Górnictwo i metalurgia

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
1	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.4. Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów	3
2	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.5. Użytkowanie maszyn i urządzeń do topienia metali	3
3	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.6. Użytkowanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesach metalurgicznych	3
4	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.7. Użytkowanie maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej metali	3
5	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.8. Wykonywanie prac wiertniczych	3
6	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.9. Eksploatacja otworowa złóż	3
7	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.10. Eksploatacja złóż metodą odkrywkową	3
8	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.11. Eksploatacja złóż podziemnych	3
9	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.21. Wykonywanie i naprawa wyrobów kowalskich	3
10	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.26. Wykonywanie i naprawa oprzyrządowania odlewniczego z materiałów niemetalowych	3
11	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.27. Montaż i naprawa oprzyrządowania wykonanego z metalu	3
12	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Modelarz odlewniczy	3
13	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Operator maszyn i urządzeń odlewniczych	3
14	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.34. Organizacja i prowadzenie prac wiertniczych	4
15	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.35. Prowadzenie procesu przeróbki kopalin stałych	4
16	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.36. Organizacja procesu przeróbki kopalin stałych	4
17	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.37. Organizacja i nadzorowanie procesu odlewniczego	4

Lp.	Nazwa kwalifikacji	Wstępnie określony poziom PRK
18	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.38. Organizacja i prowadzenie procesów metalurgicznych oraz obróbki plastycznej metali	4
19	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.39. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż podziemnych	4
20	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.40. Organizacja i prowadzenie eksploatacji otworowej złóż	4
21	Świadectwo potwierdzające kwalifikację M.41. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż metodą odkrywkową	4
22	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik odlewnik	4
23	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik hutnik	4
24	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik wiertnik	4
25	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik górnictwa otworowego	4
26	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik górnictwa odkrywkowego	4
27	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik górnictwa podziemnego	4
28	Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie Technik przeróbki kopalin stałych	4

Załącznik 2. Ankieta podsumowująca prace konsultacyjnych zespołów branżowych

Po zakończeniu drugiego etapu prac nad metodą odnoszenia kwalifikacji do PRK członkowie zespołów konsultacyjnych zostali poproszeni o wypełnienie ankiety podsumowującej i oceniającej przebieg oraz efekty współpracy. Kwestionariusz składał się z 10 pytań, w większości zamkniętych, wymagających oceny podanych stwierdzeń na siedmiostopniowej skali. Na pytania postawione w ankiecie odpowiedzi udzieliło 55 ekspertów (z 60 biorących udział w pracach).

Eksperti wysoko ocenili współpracę z Instytutem Badań Edukacyjnych. Wyrazili swoje zadowolenie nie tylko z organizacji i sposobu prowadzenia spotkań. Pozytywnie odnieśli się też do celowości działań realizowanych w ramach projektu oraz efektów współpracy. W opinii zdecydowanej większości ekspertów metoda określania poziomu PRK kwalifikacji jest kompletna, wiarygodna i daje się zastosować do wszystkich kwalifikacji, także tych możliwych do uzyskania poza systemami oświaty i szkolnictwa wyższego.

Wątpliwości dotyczą przede wszystkim charakterystyk poziomów PRK. Mniej niż połowa ekspertów zgadza się ze stwierdzeniem, że są one zrozumiałe i łatwe w interpretacji. Jednocześnie lepiej oceniana jest adekwatność charakterystyk typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego – prawie 70% ekspertów uważa, że są one odpowiednie.

Eksperti pracujący nad zasadami określania poziomu PRK kwalifikacji są przekonani, że właściwe zrozumienie efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji wiąże się z koniecznością uwzględnienia w jej opisie odpowiedniego zestawu informacji. W ocenie członków zespołów konsultacyjnych najważniejsze spośród nich są:

- typowe zadania zawodowe, do których wykonywania przygotowana jest osoba posiadająca kwalifikację – ponad połowa ekspertów uważa tę informację za zdecydowanie istotną;
- warunki ubiegania się o kwalifikację (np. doświadczenie zawodowe lub inne wcześniej uzyskane kwalifikacje) – połowa ekspertów jest zdania, że są one zdecydowanie istotne;
- sposób i kryteria weryfikacji efektów uczenia się.

Wyniki ankiety

1. Proszę ocenić poziom Pana(i) wiedzy na temat Polskiej Ramy Kwalifikacji (PRK) i jej roli w polityce uczenia się przez całe życie:

	<i>bardzo niski</i>				<i>bardzo wysoki</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	5%	36%	53%	6%

2. Proszę wskazać, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami dotyczącymi Polskiej Ramy Kwalifikacji:

- a) Polska Rama Kwalifikacji zyska duże znaczenie na rynku pracy – dzięki niej zwiększy się przejrzystość kwalifikacji możliwych do uzyskania w naszym kraju

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	2%	9%	15%	38%	36%

b) charakterystyki PRK (deskryptory I i II stopnia generyczności) są zrozumiałe i łatwe w interpretacji

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	2%	11%	15%	25%	29%	18%

c) charakterystyki pomocnicze wykorzystywane przez Pana(i) zespół (deskryptory II stopnia generyczności) są adekwatne do efektów kształcenia właściwych dla kwalifikacji zawodowych

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	2%	3%	7%	20%	53%	15%

3. Proszę wskazać, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami dotyczącymi metody określania poziomu kwalifikacji:

a) etapy określania poziomu kwalifikacji są właściwe i kompletne

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	2%	16%	47%	35%

b) metoda stosowana przez Pana(i) zespół pozwala na określenie poziomu kwalifikacji nadawanych także poza edukacją formalną

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	–	16%	47%	37%

c) metoda stosowana przez Pana(i) zespół zapewnia wiarygodność informacji o poziomie kwalifikacji

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	2%	11%	49%	38%

4. Proszę wskazać, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami dotyczącymi dalszego przebiegu prac nad określaniem poziomu kwalifikacji:

a) prace nad metodą określania poziomu kwalifikacji w większym stopniu powinny uwzględniać doświadczenia zagraniczne

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	5%	33%	27%	20%	15%

- b) w pracy zespołów określających poziom kwalifikacji w większym stopniu powinni brać udział pracodawcy

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	7%	22%	22%	36%	13%

- c) prace nad metodą określania poziomu kwalifikacji powinny w większym stopniu uwzględniać kwalifikacje nadawane poza edukacją formalną

	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>				<i>zdecydowanie się zgadzam</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	22%	29%	24%	25%

5. Proszę ocenić, w jakim stopniu dla właściwej interpretacji efektów kształcenia (uczenia się) wskazanych dla kwalifikacji istotne są informacje o:

- a) warunkach wstępnych ubiegania się o kwalifikację (np. doświadczenie zawodowe, inne wcześniej uzyskane kwalifikacje)

	<i>zdecydowanie nieistotne</i>				<i>zdecydowanie istotne</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	2%	4%	14%	31%	49%

- b) możliwych drogach dochodzenia do kwalifikacji, uwzględniających miejsce i czas pobierania nauki

	<i>zdecydowanie nieistotne</i>				<i>zdecydowanie istotne</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	2%	4%	5%	15%	16%	16%	42%

- c) sposobie i kryteriach weryfikacji efektów kształcenia (uczenia się) wskazanych dla kwalifikacji

	<i>zdecydowanie nieistotne</i>				<i>zdecydowanie istotne</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	2%	–	7%	24%	24%	43%

- d) typowych zadaniach zawodowych, do których przygotowana jest osoba posiadająca daną kwalifikację

	<i>zdecydowanie nieistotne</i>				<i>zdecydowanie istotne</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	2%	17%	26%	55%

e) możliwościach dalszego uczenia się dostępnych dla osób posiadających daną kwalifikację

	<i>zdecydowanie nieistotne</i>				<i>zdecydowanie istotne</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	4%	4%	5%	9%	18%	13%	47%

f) zapotrzebowaniu na daną kwalifikację na rynku pracy

	<i>zdecydowanie nieistotne</i>				<i>zdecydowanie istotne</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	7%	15%	5%	9%	11%	13%	40%

6. Proszę ocenić swój poziom zadowolenia z udziału w pracach nad metodą określania poziomu kwalifikacji:

	<i>zdecydowanie niezadowolony(a)</i>				<i>zdecydowanie zadowolony(a)</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	–	4%	13%	83%

7. Proszę ocenić swój poziom zadowolenia ze sposobu organizacji i prowadzenia spotkań Pana(i) zespołu:

	<i>zdecydowanie niezadowolony(a)</i>				<i>zdecydowanie zadowolony(a)</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	–	–	7%	93%

8. Proszę ocenić, w jakim stopniu platforma mIBE była pomocna w pracy Pana(i) zespołu:

	<i>w ogóle nie pomagała</i>				<i>zdecydowanie pomagała</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	2%	4%	7%	31%	56%

9. Proszę ocenić swój poziom zainteresowania dalszą współpracą z Instytutem Badań Edukacyjnych:

	<i>zdecydowanie niezainteresowany(a)</i>				<i>zdecydowanie zainteresowany(a)</i>		
	1	2	3	4	5	6	7
rozkład odpowiedzi:	–	–	–	2%	4%	5%	89%

10. Inne uwagi, rekomendacje:

W opinii co najmniej połowy ekspertów w dalszych pracach w większym stopniu powinny być uwzględnione kwalifikacje inne niż te nadawane w systemie oświaty. Wskazówką, która często pojawia się w swobodnych wypowiedziach badanych, jest konieczność dalszego doskonalenia charakterystyk poziomów PRK oraz opracowania komentarzy dotyczących ich interpretacji – opinia ta jest spójna z wyrażoną przez ekspertów niejednorodną oceną zrozumiałości i czytelności charakterystyk.

Załącznik 3. Określanie poziomów kwalifikacji w wybranych krajach europejskich

Prace nad metodą przypisywania poziomu PRK do kwalifikacji obejmowały również analizę rozwiązań zagranicznych. Według ostatnich dostępnych danych Cedefop²⁸ z 2012 roku 36 państw europejskich wprowadziło lub zamierzało wprowadzić 40 różnych ram kwalifikacji (Cedefop, 2013, s. 8). Z uwagi na fakt, że proces ten jest uwarunkowany wieloma czynnikami, obecnie w Europie za w pełni wdrożone i funkcjonujące uznawane są ramy kwalifikacji we Francji, w Irlandii, na Malcie i w Wielkiej Brytanii (Cedefop, 2013, s. 21).

Wprowadzenie ramy kwalifikacji wiąże się z koniecznością opracowania zasad przypisywania jej poziomów do kwalifikacji. Poniżej przedstawiono informacje dotyczące metody określania poziomów kwalifikacji w Austrii i Szkocji. Wybór tych krajów podyktowany był następującymi względami: austriacki system kwalifikacji znajduje się na podobnym etapie rozwoju co polski – zakończono tam pilotaż procedur przypisywania poziomów do kwalifikacji. Szkocja jest natomiast przykładem kraju, w którym system kwalifikacji jest w pełni wdrożony i funkcjonuje od kilkunastu lat.

Przypisywanie poziomów do kwalifikacji w Austrii

Austriacki system kwalifikacji jest obecnie tworzony. Prace związane z jego wdrożeniem są koordynowane przez Federalne Ministerstwo Edukacji, Sztuki i Kultury (BMUKK) oraz Federalne Ministerstwo Nauki i Badań (BMWFW).

Kwalifikacja jest w Austrii definiowana jako „formalny rezultat procesu oceniania i walidacji, w trakcie którego kompetentne ciało stwierdziło, że efekty uczenia się posiadane przez daną osobę spełniają wymagania określone w kwalifikacji”²⁹.

Krajowa rama kwalifikacji w Austrii (*Die National Qualifikationsrahm*, DQR)³⁰ składa się z 8 poziomów (por. rysunek A.1) i jest opisywana za pomocą dwóch rodzajów charakterystyk poziomów:

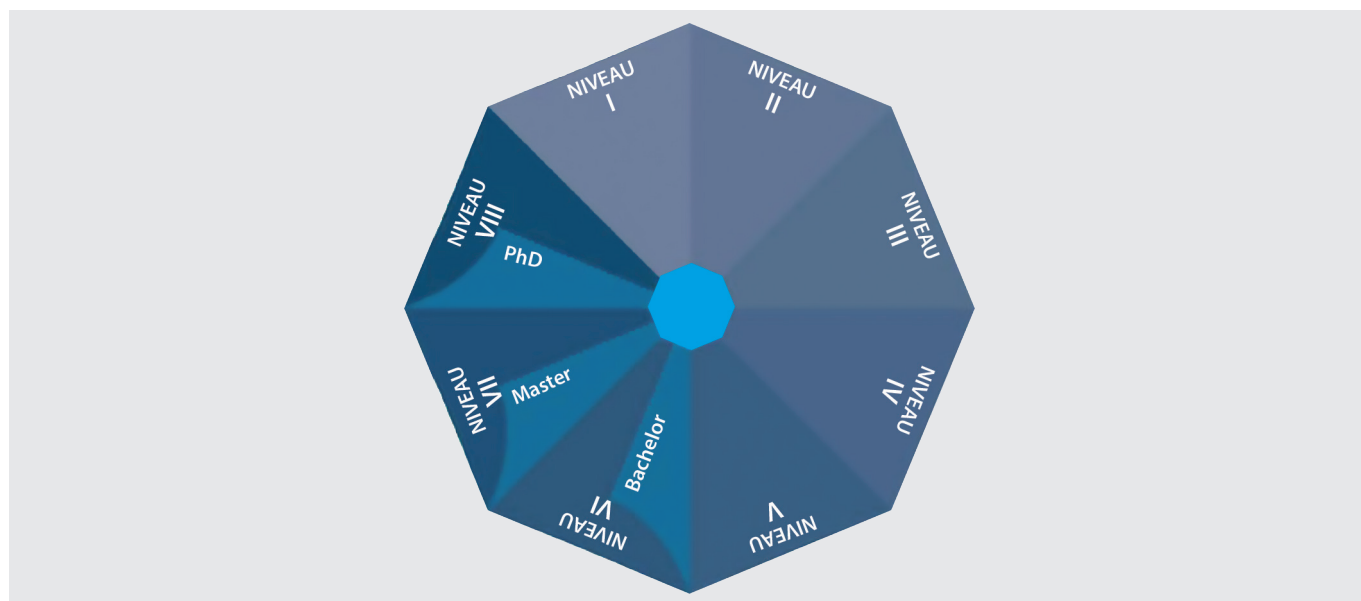
- poziomy 1–8 opisują charakterystyki Europejskiej Ramy Kwalifikacji uzupełnione o tzw. wytłumaczenia (*explanations*). Uszczegóławiają one zapisy ERK, są jednak nadal na tyle ogólne, aby do danego poziomu można było odnieść kwalifikacje z różnych obszarów kształcenia;
- poziomy 6–8, do których odnoszone są kwalifikacje nadawane w szkolnictwie wyższym, opisują tzw. deskryptory dublińskie.

²⁸ European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop) jest agendą Unii Europejskiej wspomagającą tworzenie strategii dotyczącej rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego. Cedefop obserwuje także rozwój systemów kwalifikacji w poszczególnych krajach Europy i udziela na ten temat informacji w cyklicznych raportach.

²⁹ Oryginał angielski: „A qualification is defined as the formal result of an assessment and validation process in the course of which a competent body has found that the learning outcomes of a person meet given standards”. Cyt. za: National Agency for Lifelong Learning (2011, s. 7).

³⁰ Dosłownie: „krajowa rama kwalifikacji”, dalej w tekście jest określana jako „austriacka rama kwalifikacji”.

Rysunek A.1. Struktura ramy kwalifikacji w Austrii

Źródło: BMUKK, BMWF (2011).

Aby można było określić poziom danej kwalifikacji w DQR, musi ona spełniać kryteria formalne (National Agency for Lifelong Learning, 2011, s. 10). Dotyczą one:

a) procedury walidacji efektów uczenia się, która powinna:

- być uregulowana przez podmiot nadający kwalifikację, prowadzić do certyfikacji i nie opierać się wyłącznie na samoocenie uczącego się,
- być przejrzysta, a informacje na jej temat – ogólnie dostępne,
- mieć udokumentowany przebieg,
- precyzować, jaki zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji podlega sprawdzeniu,
- w jasny sposób określać sposób weryfikacji efektów uczenia się,
- formułować wymagania jednakowe dla wszystkich,
- być przeprowadzana w uprawnionej do tego instytucji;

b) dokumentu poświadczającego uzyskanie kwalifikacji, który powinien zawierać:

- imię i nazwisko osoby uzyskującej kwalifikację, nazwę kwalifikacji oraz datę wystawienia,
- informacje o instytucji certyfikującej oraz podpis uprawnionej do tego osoby.

Zakłada się, że proces określania poziomów kwalifikacji w Austrii będzie dobrowolny. Zainteresowane podmioty będą kierować wnioski do krajowego punktu koordynacyjnego (KPK) – podmiotu odpowiedzialnego za proces przypisywania kwalifikacji do poziomu DQR. W przypadku kwalifikacji uzyskiwanych w systemie edukacji formalnej do złożenia wniosku będzie uprawniony właściwy minister federalny, w przypadku kwalifikacji pochodzących z systemu pozaformalnego – podmiot odpowiedzialny za jej nadawanie (za: Ponikowska, 2013). Wyjątek mają stanowić kwalifikacje uzyskiwane w szkolnictwie wyższym: licencjat, magisterium i doktorat, których poziom będzie określany z racji przynależności do odpowiedniego cyklu bolońskiego.

Niezależnie od rodzaju kwalifikacji informacje zawarte we wniosku o określenie poziomu w DQR będą przedstawiane według tego samego schematu (por. tabela A.1). W załączniku do wniosku można także przedstawić akt prawny stanowiący podstawę istnienia kwalifikacji oraz program nauczania. Ponadto, należy podać informację o ministerstwie, które jest odpowiedzialne za daną kwalifikację, oraz dołączyć podpis jego przedstawiciela i dane kontaktowe.

Tabela A.1. Informacje wymagane we wniosku o określenie poziomu kwalifikacji w Austrii

Wymagane informacje	Szczegóły
1. Informacje o podmiocie, który stworzył daną kwalifikację	<ul style="list-style-type: none"> a. dane kontaktowe b. forma prawna instytucji c. informacja o systemie zarządzania jakością (QMS) bądź o zewnętrznym systemie zapewniania jakości obowiązującym w danej instytucji (jeśli znajduje zastosowanie)
2. Informacje dotyczące zgłaszanej kwalifikacji	<ul style="list-style-type: none"> a. nazwa kwalifikacji b. podstawa prawna (jeśli znajduje zastosowanie) c. dziedziny działalności, w których posiadanie danej kwalifikacji ma istotne znaczenie (np. branże, sektory gospodarki itd.) d. okres kształcenia (jeśli warunkiem przystąpienia do walidacji efektów uczenia się jest ukończenie procesu kształcenia) e. wymagania dodatkowe, które muszą spełnić uczący się, aby poddać walidacji posiadane efekty uczenia się (np. wiek, doświadczenie zawodowe) f. wymagania w stosunku do zgłaszanej kwalifikacji, jeśli znajdują zastosowanie w procesie określania poziomu (np. kwalifikacje stanowiące podbudowę dla zgłaszanej kwalifikacji) g. uprawnienia, które wiążą się z uzyskaniem danej kwalifikacji h. krótki opis kwalifikacji (do 300 słów), w tym kluczowe efekty uczenia się, oraz źródła (np. odpowiednie akty prawne), na których ten opis jest oparty
3. Informacje na temat procedury walidacji	<ul style="list-style-type: none"> a. podstawa prawna (jeśli znajduje zastosowanie) b. przebieg procedury walidacji (w tym stosowane metody, np. egzamin ustny czy pisemny, demonstracja umiejętności) c. informacje o egzaminatorach (kto egzaminuje i jakie wymagania musi spełniać) d. sposób przedstawiania wyników (np. w skali procentowej, w punktach, opisowo) e. możliwość wglądu w ocenianie wyników egzaminu przez egzaminowanych (jaka jest procedura, jeśli przewiduje się taką możliwość) f. procedurę odwołania się od wyników (jeśli istnieje) g. egzaminy poprawkowe (czy w razie niezdania istnieje możliwość ponownego przystąpienia do egzaminu, w jakim trybie i na jakiej podstawie) h. wymagania egzaminacyjne, które muszą być spełnione dla uzyskania kwalifikacji (do 300 słów) i. opis poszczególnych kroków podejmowanych w celu zapewnienia jakości procesu walidacji oraz wiarygodności kwalifikacji (do 300 słów)
4. Uzasadnienie przypisania poziomu do kwalifikacji	<ul style="list-style-type: none"> a. sugerowany poziom kwalifikacji b. uzasadnienie, dlaczego dla zgłaszanej kwalifikacji sugeruje się dany poziom (do 300 słów; uzasadnienie powinno zawierać odniesienie do charakterystyk poziomów ERK w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji) c. powiązania zgłaszanej kwalifikacji z już istniejącymi kwalifikacjami z tej samej dziedziny pracy bądź nauki; argumenty na poparcie trafności proponowanego poziomu w odniesieniu do tych kwalifikacji i ich poziomów (jeśli zostały przypisane do poziomów w ramie austriackiej) – do 400 słów, nie licząc danych statystycznych, które mogą być przytaczane na poparcie argumentacji d. porównanie kwalifikacji krajowych do kwalifikacji zagranicznych (kwalifikacje istniejące w innych krajach porównywalne do zgłaszanej kwalifikacji, istniejące umowy o wzajemnym uznawaniu kwalifikacji, dane statystyczne, które można przytoczyć na poparcie argumentacji; do 400 słów) e. dodatkowe informacje o kwalifikacji, które wyjaśniają, dlaczego powinna ona zostać przypisana do wskazywanego poziomu (i które dowodzą potrzeby jej utworzenia, w tym np. dane statystyczne na temat jej przydatności na rynku pracy, wyniki badań absolwentów; do 400 słów, nie licząc danych statystycznych)

Informacje dodatkowe (część nieobowiązkowa)	Szczegóły
5. Dane statystyczne	a. bezpośredni koszt uzyskania kwalifikacji (np. opłata za kurs, opłata za poddanie się procedurze walidacji) b. średnia liczba osób uzyskujących daną kwalifikację w ciągu roku (jeśli jest to dopiero tworzona kwalifikacja – przewidywana liczba osób na rok) c. średni wiek osób uzyskujących daną kwalifikację w ciągu roku (jeśli jest to dopiero tworzona kwalifikacja – przewidywany średni wiek)

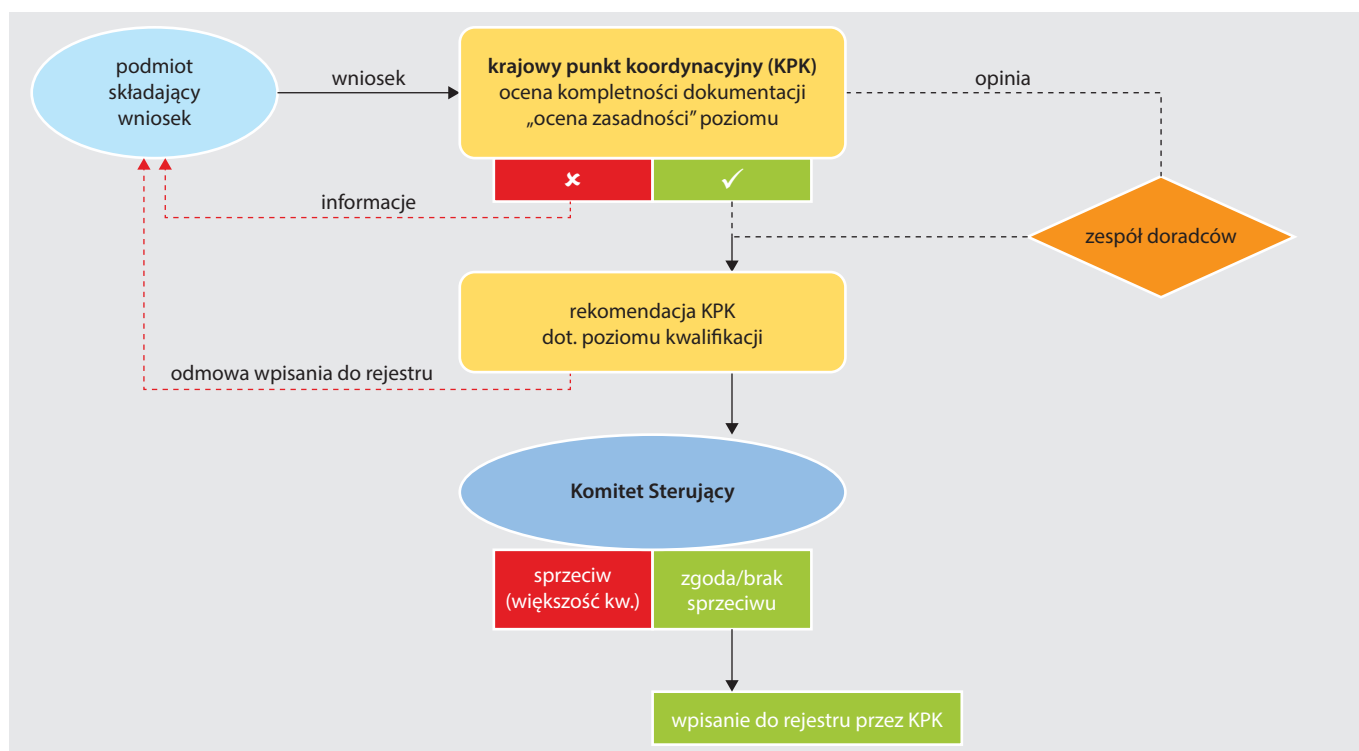
Źródło: National Agency for Lifelong Learning (2011).

Procedura określania poziomu kwalifikacji jest projektem eksperckim stworzonym przez prof. dra Michaela Holoubka i dr Cornelię Köchle (za: Ponikowska, 2013). Propozycję tę weryfikowano w pilotażu przeprowadzonym w 2011 roku.

Zgodnie z założeniami tego projektu poziom kwalifikacji w DQR jest określany przez Komitet Sterujący ds. Krajowej Ramy Kwalifikacji – ciało decyzyjne powołane w 2007 roku, w którego skład wchodzi 23 przedstawicieli ministerstw federalnych, władz regionalnych i partnerów społecznych. Proces ten opisano poniżej.

Uprawniony podmiot składa do krajowego punktu koordynacyjnego wniosek o określenie poziomu kwalifikacji. Przedstawia w nim m.in. proponowany poziom, określany na podstawie porównania efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji z charakterystykami poziomów Europejskiej Ramy Kwalifikacji, przy zastosowaniu zasady najlepszego dopasowania.

Rysunek A.2. Schemat proponowanej procedury określania poziomów kwalifikacji w Austrii

Źródło: Staudecker, E. NQF Allocation Process. Proposal for procedural design. Prezentacja wygłoszona w Warszawie 8 maja 2012 roku.

Przygotowując propozycję poziomu kwalifikacji, podmiot zgłaszający może, ale nie musi, posłużyć się stosownymi wytłumaczeniami (*explanations*). Ponadto w Austrii wyznaczono tzw. kwalifikacje referencyjne (*reference qualifications*), którym we współpracy z interesariuszami nadano poziomy

i które służą jako odniesienie (*benchmarki*) przy określaniu poziomów innych kwalifikacji. Kwalifikacje referencyjne pochodzą z systemu edukacji formalnej; w chwili publikacji austriackiego raportu referencyjnego określono je na poziomach 2–7 DQR.

Krajowy punkt koordynacyjny sprawdza, czy zostały spełnione kryteria formalne (ocena kompletności). W razie braków zwraca wniosek do podmiotu składającego z prośbą o uzupełnienie. Jeśli wniosek jest kompletny, KPK poddaje ocenie zasadność proponowanego poziomu. Przy interpretacji efektów uczenia się bierze pod uwagę zarówno charakterystyki poziomów ERK, jak i informacje o kwalifikacji zawarte we wniosku. Po zakończeniu tego procesu informuje o jego wyniku wnioskodawcę – w wypadku stwierdzenia niezgodności między wymaganiami dla kwalifikacji a proponowanym poziomem podmiot składający ma możliwość zmiany wniosku, jego podtrzymania bądź wycofania.

Po zakończeniu tego etapu wniosek jest konsultowany z zespołem doradców – grupy od 5 do 7 ekspertów z różnych środowisk, m.in. z instytutów naukowo-badawczych, w których duży udział mają przedstawiciele środowisk branżowych. Członkowie zespołu doradców są powoływani przez Komitet Sterujący. Przedstawiają swoją opinię dotyczącą poziomu kwalifikacji, która – choć niewiążąca – jest brana pod uwagę przy ostatecznym określeniu poziomu kwalifikacji.

Krajowy punkt koordynacyjny formułuje rekomendację dotyczącą poziomu kwalifikacji, która nie musi odpowiadać propozycji podmiotu wnioskującego. Następnie zarówno rekomendacja, jak i ocena zespołu doradców są przekazywane Komitetowi Sterującemu, podejmującemu decyzję o nadaniu kwalifikacji określonego poziomu.

Komitet Sterujący może albo przyjąć rekomendację KPK, albo ją odrzucić. Odrzucenie następuje, gdy sprzeciw wyrazi ministerstwo bezpośrednio odpowiedzialne za daną kwalifikację lub większość kwalifikowana członków Komitetu. W razie zgody co do poziomu kwalifikacja zostaje wpisana do rejestru, który – zgodnie z założeniami – ma być prowadzony przez krajowy punkt koordynacyjny. Wyniki przeprowadzonego pilotażu pokazały, że wyżej opisana procedura nie pozwala na jednoznaczne określenie poziomu kwalifikacji. Uznano za konieczne doprecyzowanie metody przypisywania poziomów do kwalifikacji oraz bardziej szczegółowe określenie zakresu kompetencji podmiotów biorących udział w tym procesie. Przygotowano kolejną propozycję zasad określania poziomów kwalifikacji, którą poddano konsultacjom. Po zakończeniu prac ma ona zostać przedstawiona do decyzji rządu i po akceptacji – opublikowana (za: BMUKK, BMWF, 2012).

Przypisywanie poziomów do kwalifikacji w Szkocji

Szkocki system kwalifikacji jest odrębny od systemu obowiązującego w pozostałej części Wielkiej Brytanii. Stworzono go jednak w taki sposób, aby możliwe było porównanie kwalifikacji szkockich z angielskimi, walijskimi i nadawanymi w Irlandii Północnej³¹.

Poszczególne elementy składające się na szkocki system wdrażano od końca lat 80. XX wieku³². *The Scottish Credit and Qualifications Framework* (SCQF, szkocka rama kwalifikacji) funkcjonuje od 2001 roku i w założeniu obejmuje wszystkie rodzaje kwalifikacji nadawanych w Szkocji. W przeciwieństwie do Austrii i Polski, w Szkocji nie zdefiniowano, czym jest kwalifikacja (za: SCQF Partnership, 2013). W rezultacie poziom w SCQF może być określony zarówno dla dyplomów, świadectw, certyfikatów, jak i dla programów nauczania.

SCQF składa się z 12 poziomów (por. rysunek A.3.). Charakterystyki poszczególnych poziomów szkockiej ramy wskazują ogólne wymagania wobec osób uczących się. Pogrupowane są w pięć kategorii:

³¹ Materiał przygotowany na podstawie informacji uzyskanych w trakcie międzynarodowego seminarium zorganizowanego przez Instytut Badań Edukacyjnych „Szkocka Rama Kwalifikacji oraz Polska Rama Kwalifikacji – wymiana doświadczeń w zakresie określania poziomów kwalifikacji”, które odbyło się w Warszawie w dniach 3–4 października 2013 roku.

³² W 1989 roku zaczęto prace nad pierwszym szkockim systemem przenoszenia i akumulacji osiągnięć – SCOTCATS, obejmującym obszar szkolnictwa wyższego. Zaczął funkcjonować w 1991 roku.

1. wiedza i rozumienie,
2. praktyka: wykorzystanie wiedzy, umiejętności i rozumienia w praktyce,
3. ogólne umiejętności kognitywne,
4. umiejętności porozumiewania się, posługiwania się technologią informacyjną i rozumowania matematycznego,
5. autonomia, odpowiedzialność i współpraca z innymi.

Zakłada się, że niektóre z zapisów SCQF w wymienionych kategoriach mogą nie być istotne dla poszczególnych kwalifikacji, dlatego nie ma wymogu, aby efekty uczenia się w kwalifikacji zawsze w pełni odpowiadały wszystkim kategoriom charakterystyk poziomów.

Rysunek A.3. Relacja poziomów SCQF do poziomów ERK i PRK

Poziomy SCQF	Poziomy ERK	Poziomy PRK
1		
2		
3	1	1
4	2	2
5	3	3
6	4	4
7	5	5
8		
9	6	6
10		
11	7	7
12	8	8

Źródło: opracowanie własne.

Instytucją odpowiedzialną za ramę kwalifikacji w Szkocji jest Partnerstwo na Rzecz SCQF – *SCQF Partnership*, powołane w 2006 roku. Odpowiada ono m.in. za zachowanie jakości i spójności SCQF, promowanie tworzenia nowych kwalifikacji, udzielanie informacji i współpracę międzynarodową w zakresie kwalifikacji. W 2007 roku *SCQF Partnership* uzyskało status organizacji charytatywnej (*charity*), dzięki czemu jest niezależne od rządowego finansowania. Pełni także funkcję krajowego punktu koordynacyjnego³³.

W Szkocji, podobnie jak w całej Wielkiej Brytanii, procesy kształcenia i nadawania kwalifikacji są rozłączne (choć mogą przebiegać w tej samej instytucji). Za tworzenie i nadawanie kwalifikacji odpowiedzialne są podmioty zwane *awarding bodies*. Mogą to być m.in. szkoły wyższe, podmioty prywatne, w tym pracodawcy, organizacje pożytku publicznego.

³³ W skład *SCQF Partnership* wchodzi: Szkocki Urząd ds. Kwalifikacji – *the Scottish Qualification Authority (SQA)*, Agencja ds. Zapewniania Jakości w Szkolnictwie Wyższym – *the Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA)*, stowarzyszenie szkockich college'ów – *Colleges Scotland*, stowarzyszenie szkockich uniwersytetów – *Universities Scotland*, ministrowie rządu Szkocji, przedstawiciel pracodawców.

Ramka 1. Przykładowe kwalifikacje na poszczególnych poziomach SCQF

Kwalifikacje uzyskiwane w systemie edukacji formalnej mają określone poziomy:

- na poziomach 1–7 SCQF znajdują się kwalifikacje uzyskiwane w szkołach; nadawane są przez *Scottish Qualifications Authority*,
- na poziomach 7–8 SCQF znajdują się kwalifikacje zazwyczaj uzyskiwane w college'u (np. *Higher National Certificate* – poziom 7 SCQF i *Higher National Diploma* – poziom 8 SCQF),
- na poziomach 9–12 SCQF znajdują się kwalifikacje nadawane przez uniwersytety (magister znajduje się na poziomie 11, doktorat – na poziomie 12 SCQF).

Określony poziom SCQF mają także kwalifikacje zawodowe typu *Scottish Vocational Qualifications (SVQ)*, uzyskiwane zazwyczaj w toku pracy zawodowej. Znajdują się one na poziomach 4–9 i 11 SCQF.

Kwalifikacje te są nadawane przez szkocki urząd ds. kwalifikacji (*Scottish Qualifications Authority, SQA*). Powstają we współpracy z sektorowymi radami ds. umiejętności (*Sectoral Skills Councils*) na podstawie standardów kompetencji zawodowych. Sektorowe rady ds. umiejętności zostały stworzone dla poszczególnych działów gospodarki. Skupiają m.in. przedstawicieli przedsiębiorstw, pracodawców, ekspertów z danej dziedziny. Zadaniem rad jest m.in. określanie zapotrzebowania na kwalifikacje w danym sektorze gospodarki i tworzenie standardów kompetencji zawodowych.

Źródło: *Scottish Qualifications Authority (2006)*.

Integralną częścią szkockiego systemu kwalifikacji jest system akumulacji i przenoszenia osiągnięć (*credit system*). W związku z tym kwalifikacja zostaje włączona do systemu z chwilą, gdy uprawniony do tego podmiot (tzw. *credit rating body*) nada jej nie tylko poziom w SCQF, lecz także określi nakład pracy potrzebny do jej uzyskania. Proces ten nosi nazwę *credit rating* i jest dobrowolny, co oznacza, że na szkockim rynku funkcjonują kwalifikacje, które nie mają określonego poziomu w SCQF.

Uprawnione podmioty (*credit rating bodies*) to:

- szkocki urząd ds. kwalifikacji (SQA),
- wszystkie uniwersytety,
- stowarzyszenie szkockich college'ów (*Scotland's Colleges*),
- organizacje, którym kompetencję do przeprowadzania tego procesu nadało *SCQF Partnership Chartered Institute of Bankers in Scotland, City & Guilds* (organizacja pracodawców), *Institute of Leadership and Management* oraz *Scottish Police College*.

Aby można było poddać daną kwalifikację procesowi *credit rating*, musi ona spełniać następujące warunki:

- być opisana językiem efektów uczenia się,
- nakład pracy wymagany dla jej uzyskania musi wynosić co najmniej 10 godzin,
- efekty uczenia się muszą być weryfikowane za pomocą rzetelnych i uzasadnionych w danym przypadku metod,
- proces uczenia się prowadzący do jej uzyskania musi być objęty procesem zapewniania jakości.

SCQF Partnership we współpracy ze szkockimi interesariuszami opracowało ogólne zasady dotyczące procesu *credit rating* – *Guidelines for Credit Rating*. Jest to zbiór 47 wskazówek dotyczących m.in. procedury nadawania poziomu kwalifikacji w SCQF i określania nakładu pracy, stosowania punktów, akumulowania i przenoszenia osiągnięć, uznawania efektów uczenia się uzyskanych przez edukację pozaformalną i uczenie się nieformalne (tzw. *Recognition of Prior Learning, RPL*). Zasady zawarte są w dokumencie „*SCQF Handbook: User's Guide*”. Za ich monitorowanie odpowiada komitet ds. jakości w *SCQF Partnership*, który dokonuje ich okresowej weryfikacji. Na podstawie tych zasad każde *credit rating body* tworzy własne procedury określania poziomu oraz nakładu pracy koniecznego dla uzyskania kwalifikacji.

Ze względu na fakt, iż niektóre podmioty nadające kwalifikacje mają jednocześnie status *credit rating body*, istnieją dwie ścieżki zainicjowania procesu określania poziomu kwalifikacji i nakładu pracy koniecznego do jej uzyskania:

- wewnątrz danej instytucji – droga przeznaczona dla kwalifikacji nadawanych przez dane *credit rating body*; warunkiem jest rozłączność procesów nadawania i *credit rating* oraz spełnienie przez daną kwalifikację kryteriów pozwalających na poddanie jej procesowi *credit rating*,
- na wniosek – proces przeznaczony dla kwalifikacji nadawanych przez inne podmioty niż *credit rating bodies*; warunkiem jest spełnienie przez daną kwalifikację kryteriów pozwalających na poddanie jej procesowi *credit rating*; procedura ta jest płatna (wysokość opłat zależy od danej *credit rating body*).

Ze względu na to, że proces określania poziomu kwalifikacji i nakładu pracy koniecznego do jej uzyskania musi być w każdym przypadku zgodny z tymi samymi ogólnymi zasadami, poniżej, dla przykładu, przedstawiono tylko procedurę procesu *credit rating* przebiegającego na wniosek.

Każda instytucja nadająca kwalifikacje może zwrócić się do wybranego *credit rating body* z wnioskiem o określenie poziomu kwalifikacji w SCQF i wymaganego nakładu pracy. To, do jakiego *credit rating body* się zwróci, zależy od przyjętych przez nie procedur, np. uczelnie mogą zastrzec, że przeprowadzają proces *credit rating* tylko dla kwalifikacji, dla których wnioskodawca proponuje co najmniej poziom 7 SCQF (poziom 5 ERK) i nakład pracy powyżej określonej liczby godzin.

Pierwszy kontakt między podmiotem zgłaszającym a *credit rating body* ma na celu wymianę informacji oraz ustalenie przebiegu procesu określania poziomu i nakładu pracy dla kwalifikacji. Przez cały okres jego trwania wybrany pracownik *credit rating body* jest oddelegowany jako osoba kontaktowa dla instytucji zgłaszającej. Jego zadaniem jest udzielenie pomocy w formułowaniu wniosku tak, aby spełniał kryteria formalne określone przez *credit rating body*, oraz pośrednictwo w wymianie informacji.

We wniosku jest zawarta propozycja poziomu kwalifikacji w SCQF, sformułowana przez zgłaszającego (por. ramka 2), oraz nakładu pracy potrzebnego do jej uzyskania wraz z uzasadnieniem i opisem przyjętej metody ich oszacowania. Propozycja ta jest następnie weryfikowana przez zespół ekspertów *credit rating body*. Jego skład zależy od *credit rating body*.

Określanie poziomu kwalifikacji w SCQF następuje w wyniku porównania efektów uczenia się z charakterystykami poziomów SCQF przy zastosowaniu zasady najlepszego dopasowania. Z uwagi na ogólny charakter zapisów w SCQF, określając poziom kwalifikacji, należy się posiłkować dodatkowymi informacjami dotyczącymi m.in. charakteru zadań wykonywanych przez posiadacza kwalifikacji, które dostarczają kontekstu i pomagają interpretować efekty uczenia się. Informacje te zawarte są m.in. w krajowych standardach kompetencji, materiałach publikowanych przez *SCQF Partnership* oraz poszczególne *credit rating bodies*. Pomocne jest także odniesienie się do podobnych kwalifikacji, którym już nadano poziom w SCQF (tzw. *benchmarki*).

Nakład pracy konieczny do uzyskania danej kwalifikacji jest określany na podstawie szacowanej liczby godzin przeciętnie potrzebnej uczniowi do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Uwzględnia się wszystkie czynności związane z nauką, m.in.: liczbę godzin kontaktowych (tzn. spędzanych w kontakcie z nauczycielem), zajęcia praktyczne poza szkołą, pracę własną (np. w bibliotece czy przy komputerze), uczenie się w trakcie pracy, a nawet czas zakładany na proces weryfikacji efektów uczenia się. Nakład pracy podawany jest w punktach (*credit points*): 1 punkt odpowiada 10 godzinom nauki przeciętnie potrzebnej uczącemu się do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się.

Ramka 2. Działania, które powinien podjąć wnioskodawca przy formułowaniu propozycji poziomu SCQF dla kwalifikacji

- zapoznanie się z charakterystykami poziomów SCQF i różnicami między poziomami,
- uwzględnienie informacji odpowiednich źródeł (m.in. „SCQF Handbook”, „Credit rating explained”, innych dokumentów publikowanych przez *SCQF Partnership*, wskazówek udzielanych przez dane *credit rating body*),
- dopasowanie ogólnych celów kształcenia i efektów uczenia się właściwych dla kwalifikacji do charakterystyk poziomów SCQF,
- upewnienie się, że efekty uczenia się odpowiadają konkretnemu poziomowi,
- sprawdzenie, czy efekty uczenia się wyraźnie sugerują poziom umiejętności,
- upewnienie się, że proces oceniania pozwala na zweryfikowanie efektów uczenia się posiadanych przez daną osobę,
- odwołanie się do innych podobnych kwalifikacji, które już poddano *credit rating*, aby użyć ich jako punktu odniesienia (*benchmark*),
- odwołanie się do informacji dodatkowych, np. standardów zawodowych w przypadku kwalifikacji typu SVQ, które są tworzone na podstawie tych standardów,
- sprawdzenie charakterystyk poziomów powyżej i poniżej poziomu, który proponuje się dla zgłaszanej kwalifikacji, w celu uzasadnienia, dlaczego ta kwalifikacja nie może być odniesiona do jednego z nich

Źródło: *SCQF Partnership (2009)*.

Wynik procesu *credit rating* może się różnić od propozycji instytucji zgłaszającej. W tym wypadku prowadzone są negocjacje w celu ostatecznego określenia poziomu kwalifikacji w SCQF i nakładu pracy. Instytucja zgłaszająca może także wycofać swój wniosek. Po zakończeniu procesu *credit rating* kwalifikacja jest wpisywana do rejestru kwalifikacji prowadzonego przez *SCQF Partnership*.

Decyzja o przyznaniu kwalifikacji określonego poziomu w SCQF oraz o nakładzie pracy potrzebnym do jej uzyskania wydawana jest na czas określony. Z reguły po 3–5 latach wymagana jest weryfikacja kwalifikacji (m.in. zawartości kwalifikacji, potrzeby jej dalszego istnienia, nadanego jej poziomu, adekwatności zawartych w niej efektów uczenia się itp.).

Literatura

- BMUKK, BMWF (2011). *Austrian EQF Referencing Report*. Pobrane z: http://ec.europa.eu/eqf/documentation_en.htm (dostęp: październik 2012).
- BMUKK, BMWF (2012). *Austrian EQF Referencing Report – Supplementary Information* [materiał niepublikowany]. Pobrane z: http://ec.europa.eu/eqf/documentation_en.htm (dostęp: listopad 2013).
- CEDEFOP (2013). *Analysis and overview of NQF developments in European countries. Annual report 2012*. Luksemburg.
- Coles, M. (2011). *European Qualifications Framework Series: Note 3. Referencing National Qualifications Levels to the EQF*. Luksemburg.
- National Agency for Lifelong Learning (2011). *Manual for Including Formal Qualifications in the National Qualifications Framework (NQF) – Criteria*. W: BMUKK, BMWF 2011. *Austrian EQF Referencing Report*. Pobrane z: http://www.oead.at/fileadmin/III/dateien/lebenslanges_lernen_pdf_word_xls/nqr/EQR-Zuordnungsbericht/Annex_4_Manual_for_Including_Forma_Qualifications_in_NQF.pdf (dostęp: październik 2012).
- Ponikowska, M. (2013). *Proces wdrażania krajowej ramy kwalifikacji w Austrii* [materiał niepublikowany].
- Scottish Qualifications Authority (2006). *National Qualifications. A Quick Guide*. Pobrane z: http://www.sqa.org.uk/files_ccc/nq_quick_guide.pdf (dostęp: listopad 2013).
- SCQF Partnership (2009). *SCQF Handbook: User's Guide*. Pobrane z: <http://www.scqf.org.uk/content/files/SCQF%20handbook%20FULL%20-%20amended%20Dec%202009.pdf> (dostęp: listopad 2013).

- SCQF Partnership (2010). *SCQF Credit Rating Criteria Explained: Learning Outcomes, Notional Learning Hours and Assessment*. Pobrane z: <http://www.scqf.org.uk/content/files/criteria%20explained%20FINAL%20file%20for%20print.pdf> (dostęp: listopad 2013).
- SCQF Partnership (2012). *SCQF Revised Level Descriptors*. Pobrane z: <http://www.scqf.org.uk/content/files/SCQF%20Revised%20Level%20Descriptors%20-%20Aug%202012%20-%20FINAL%20-%20web%20version.pdf> (dostęp: listopad 2013).
- SCQF Partnership (2013). *Reflective report from SCQF Partnership for the Educational Research Institute (IBE). The SCQF and PQF: exploring the context and levelling process of two National Qualifications Frameworks through a peer learning workshop* [materiał niepublikowany].
- Sławiński, S. (red.), Dębowski, H. i in. (2014). *Słownik podstawowych terminów dotyczących krajowego systemu kwalifikacji*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.
- Staudecker, E. *NQF Allocation Process. Proposal for procedural design*. Prezentacja wygłoszona w Warszawie 8.05.2012.
- Strona Scotland's Colleges, <http://www.scotlandscollages.ac.uk/>
- Strona Scottish Credit and Qualifications Framework, <http://www.scqf.org.uk/>
- Strona Scottish Qualifications Authority, <http://www.sqa.org.uk/>

Załącznik 4. Tabele charakterystyk poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji

Tabela A.2. Wyjaśnienie kodowania składników opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji

Charakterystyki uniwersalne	Charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego	Charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego	Charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego
<p>P = poziom PRK (1...8) U = charakterystyki uniwersalne</p>	<p>P = poziom PRK (1...4) O = charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego</p>	<p>P = poziom PRK (5...8) S = charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego</p>	<p>P = poziom PRK (1...8) Z = charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego</p>
<p>W = wiedza U = umiejętności K = kompetencje społeczne</p>	<p>W = wiedza U = umiejętności K = kompetencje społeczne</p>	<p>W = wiedza U = umiejętności K = kompetencje społeczne</p>	<p>W = wiedza U = umiejętności K = kompetencje społeczne</p>
	<p>J = język M = matematyka, inne nauki ścisłe i przyrodnicze F = funkcjonowanie w społeczeństwie</p>	<p>T = teoria, rozumienie, zastosowanie M = metody, techniki, narzędzia U = uczestnictwo, własny rozwój</p>	<p>I = informacje N = narzędzia i materiały W = współdziałanie P = proces: planowanie, wykonanie, ocenianie</p>
<p>Przykłady: P1U_W = poziom 1 PRK, charakterystyki uniwersalne, wiedza P4U_U = poziom 4 PRK, charakterystyki uniwersalne, umiejętności P7U_K = poziom 7 PRK, charakterystyki uniwersalne, kompetencje społeczne</p>	<p>Przykłady: P1O_WJ = poziom 1 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego, wiedza, język P1O_WF = poziom 1 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego, wiedza, funkcjonowanie w społeczeństwie P4O_UM = poziom 4 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia ogólnego, umiejętności, matematyka, inne nauki ścisłe i przyrodnicze</p>	<p>Przykłady: P5S_WT = poziom 5 PRK, charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego, wiedza, teoria, rozumienie, zastosowanie P6S_WM = poziom 6 PRK, charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego, wiedza, metody, techniki, narzędzia P7S_UU = poziom 7 PRK, charakterystyki typowe dla szkolnictwa wyższego, umiejętności, uczestnictwo, własny rozwój</p>	<p>Przykłady: P1Z_WI = poziom 1 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego, wiedza, informacje P1Z_UW = poziom 1 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego, umiejętności, współdziałanie P4Z_KP = poziom 4 PRK, charakterystyki typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego, kompetencje społeczne, proces: planowanie, wykonanie, ocenianie</p>

Źródło: opracowanie własne.

Tabela A.3. Ogólne (uniwersalne) charakterystyki poziomów PRK (wersja z 16 lipca 2012 roku)

	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	POZIOM 4	POZIOM 5	POZIOM 6	POZIOM 7	POZIOM 8
WIEDZA Zna i rozumie:	elementarne fakty i pojęcia oraz zależności między wybranymi zjawiskami przyrodniczymi, społecznymi i w sferze wytworów ludzkiej myśli (P1U_W)	poszerzony zbiór elementarnych faktów, prostych pojęć oraz zależności między wybranymi zjawiskami przyrodniczymi, społecznymi i w sferze wytworów ludzkiej myśli (P2U_W)	podstawowe fakty i pojęcia oraz zależności między wybranymi zjawiskami przyrodniczymi, społecznymi i w sferze wytworów ludzkiej myśli, a ponadto w określonych dziedzinach w szerszym zakresie wybrane fakty, pojęcia i zależności, elementarne uwarunkowania prowadzonej działalności (P3U_W)	poszerzony zbiór podstawowych faktów, umiarowanie złożonych pojęć i teorii oraz zależności między wybranymi zjawiskami przyrodniczymi, społecznymi i w sferze wytworów ludzkiej myśli, a ponadto w określonych dziedzinach w szerszym zakresie fakty, umiarowanie złożone pojęcia, teorie i zależności między nimi, podstawowe uwarunkowania prowadzonej działalności (P4U_W)	w szerokim zakresie – fakty, teorie, metody i zależności między nimi, różnorodnie uwarunkowania prowadzonej działalności (P5U_W)	w zaawansowanym stopniu – fakty, teorie, metody oraz złożone zależności między nimi, różnorodnie, złożone uwarunkowania prowadzonej działalności (P6U_W)	w pogłębiony sposób wybrane fakty, teorie, metody oraz złożone zależności między nimi, także w powiązaniu z innymi dziedzinami, różnorodnie, złożone uwarunkowania i aksjologiczny kontekst prowadzonej działalności (P7U_W)	światowy dorobek naukowy i twórczy oraz wynikające z niego implikacje dla praktyki (P8U_W)
UMIĘTNOŚCI Potrafi:	wykonywać bardzo proste zadania według szczegółowych wskazań w typowych warunkach, rozwiązywać bardzo proste typowe problemy w typowych warunkach, uczyć się pod bezpośrednim kierunkiem w zorganizowanej formie, odbierać proste wypowiedzi, tworzyć proste wypowiedzi, formułować i odbierać najprostsze wypowiedzi w języku obcym (P1U_U)	wykonywać proste zadania według ogólnej instrukcji, najczęściej w typowych warunkach, rozwiązywać proste typowe problemy, najczęściej w typowych warunkach, uczyć się pod kierunkiem w zorganizowanej formie, odbierać proste wypowiedzi, formułować i odbierać najprostsze wypowiedzi w języku obcym (P2U_U)	wykonywać niezbyt proste zadania według ogólnej instrukcji w częściowo zmiennych warunkach, rozwiązywać proste typowe problemy w częściowo zmiennych warunkach, uczyć się w części samodzielnie pod kierunkiem w zorganizowanej formie, odbierać niezbyt proste wypowiedzi, tworzyć proste wypowiedzi, formułować i odbierać proste wypowiedzi w języku obcym (P3U_U)	wykonywać niezbyt złożone zadania w części bez instrukcji często w zmiennych warunkach, rozwiązywać niezbyt proste, w pewnej części nietypowe problemy w zmiennych warunkach, uczyć się samodzielnie w zorganizowanej formie, odbierać złożone wypowiedzi, tworzyć niezbyt złożone wypowiedzi dotyczące szerokiego zakresu zagadnień, odbierać i formułować proste wypowiedzi w języku obcym (P4U_U)	wykonywać zadania bez instrukcji w zmiennych, przewidywalnych warunkach, rozwiązywać złożone i nietypowe problemy w zmiennych warunkach, uczyć się samodzielnie, w pełni przewidywalnych warunkach, samodzielnie planować własne uczenie się przez całe życie i ukierunkowywać innych w tym zakresie, komunikować się ze zróżnicowanymi kęgami odbiorców, odpowiednio uzasadniać stanowiska (P5U_U)	innowacyjnie wykonywać zadania oraz rozwiązywać problemy w zmiennych i nie w pełni przewidywalnych warunkach, samodzielnie planować własne uczenie się przez całe życie, komunikować się z otoczeniem, uzasadniać swoje stanowisko (P6U_U)	wykonywać zadania oraz formułować i rozwiązywać problemy, z wykorzystaniem nowej wiedzy, także z innych dziedzin, samodzielnie planować własne uczenie się przez całe życie i ukierunkowywać innych w tym zakresie, komunikować się ze zróżnicowanymi kęgami odbiorców, odpowiednio uzasadniać stanowiska (P7U_U)	dokonywać analizy i twórczej syntezy dorobku naukowego i twórczego w celu identyfikowania i rozwiązywania problemów badawczych oraz związanych z działalnością innowacyjną i twórczą, tworzyć nowe elementy tego dorobku, samodzielnie planować własny rozwój oraz inspirować rozwój innych osób, uczestniczyć w wymianie doświadczeń i idei, także w środowisku międzynarodowym (P8U_U)
KOMPETENCJE SPOŁECZNE Jest gotów do:	respektowania zobowiązań wynikających z przynależności do różnych wspólnot, działania i współdziałania pod bezpośrednim nadzorem w zorganizowanych warunkach, oceniania swoich działań i przyjmowania odpowiedzialności za ich skutki (P1U_K)	podjęcia obowiązków wynikających z przynależności do różnych wspólnot, działania i współdziałania pod kierunkiem w zorganizowanych warunkach, oceniania działań, w których uczestniczy, i przyjmowania odpowiedzialności za ich skutki (P2U_K)	przynależenia do wspólnot różnego rodzaju, funkcjonowania w różnych rolach społecznych oraz podejmowania podstawowych powiomości z tego wynikających, częściowo samodzielnie działania w zorganizowanych warunkach, oceniania działań swoich i oceniania działań swoich i odpowiedzialności za skutki tych działań (P3U_K)	przyjmowania odpowiedzialności związanej z uczestnictwem w różnych wspólnotach i funkcjonowaniu w różnych rolach społecznych, autonomicznego działania i współdziałania w zorganizowanych warunkach, oceniania działań swoich i osób, którymi kieruje, przyjmowanie odpowiedzialności za skutki działań własnych oraz tych osób (P4U_K)	podjęcia obowiązków zawodowych i społecznych, ich oceniania i interpretacji, kierowania działaniami z innymi współpracownikami w warunkach, kierowania zespołem w zorganizowanych warunkach, oceniania działań swoich i osób oraz przyjmowania odpowiedzialności za skutki tych działań (P5U_K)	kulturowania i upowszechniania wzorów właściwego postępowania w środowisku pracy i poza nim, samodzielnego podejmowania decyzji, krytycznej oceny siebie oraz zespołów i organizacji, w których uczestniczy, przewodzenia grupie i ponoszenia odpowiedzialności za nią (P7U_K)	tworzenia i rozwijania wzorów właściwego postępowania w środowisku pracy i życia, podejmowania inicjatyw, krytycznej oceny siebie oraz zespołów i organizacji, w których uczestniczy, przewodzenia grupie i ponoszenia odpowiedzialności za nią (P7U_K)	niezależnego badania powiększającego istniejący dorobek naukowy i twórczy, podejmowania wyzwań w sferze zawodowej i publicznej z uwzględnieniem: – ich etycznego wymiaru – odpowiedzialności za ich skutki oraz kształtowania wzorów właściwego postępowania, w takich sytuacjach (P8U_K)

Tabela A.4. Charakterystyki poziomów 1–4 PRK typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego (wersja z 17 listopada 2012 roku)

	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	POZIOM 4
	W dziedzinie uczenia się, twórczości lub w odniesieniu do działalności zawodowej zna i rozumie:			
P1Z_WI	<ul style="list-style-type: none"> ■ nazewnictwo stosowane w kontekście wykonywanej pracy ■ zasady BHP odnoszące się do wykonywanej pracy ■ możliwość korzystania z pomocy doradcy zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> ■ najbardziej podstawowe pojęcia i pojęcia wszechnie używane nazewnictwo ■ najbardziej podstawowe zjawiska i procesy ■ najbardziej podstawowe technologie ■ najbardziej podstawowe zasady i procedury BHP ■ możliwość korzystania z doradztwa zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> ■ podstawowe pojęcia i terminologię standardowo stosowane technologie, materiały i rozwiązania organizacyjne ■ podstawowe informacje o narzędziach, urządzeniach, maszynach oraz o procedurach ■ podstawowe zasady, normy i procedury BHP 	<ul style="list-style-type: none"> ■ słownictwo i terminologię ■ obowiązujące przepisy i procedury BHP
P1Z_WN	<ul style="list-style-type: none"> ■ zasady posługiwania się narzędziami używanymi na stanowisku pracy ■ zasady obchodzenia się z materiałami używanymi na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ■ najbardziej podstawowe zasady posługiwania się narzędziami, urządzeniami, maszynami ■ najbardziej podstawowe cechy i właściwości materiałów 	<ul style="list-style-type: none"> ■ podstawowe cechy i właściwości stosowanych materiałów 	<ul style="list-style-type: none"> ■ cechy i właściwości stosowanych do wykonywania zadań zawodowych technologii, materiałów i rozwiązań organizacyjnych ■ podstawowe teorie i zasady działania złożonych narzędzi, urządzeń i maszyn wykorzystywanych w pracy
P1Z_WW	<ul style="list-style-type: none"> ■ zasady komunikowania się w miejscu wykonywania zadań zawodowych 	<ul style="list-style-type: none"> ■ najbardziej podstawowe zasady komunikowania się w środowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ■ podstawowe zasady i metody komunikowania się w środowisku pracy ■ podstawowe zasady i metody pracy zespołowej 	<ul style="list-style-type: none"> ■ zasady i metody komunikowania się w środowisku zawodowym ■ podstawowe zasady i metody instruowania i szkolenia w miejscu pracy oraz kierowania małym zespołem
P1Z_WP	<ul style="list-style-type: none"> ■ zasady planowania, najprostszych, powtarzalnych zadań zawodowych ■ zasady oceny wykonywanej pracy i jej wyników 	<ul style="list-style-type: none"> ■ zasady planowania sposobu wykonania bardzo prostych powtarzalnych działań zawodowych ■ zasady oceniania przebiegu oraz efektów własnych działań 	<ul style="list-style-type: none"> ■ zasady planowania sposobu wykonania, zasady oceniania przebiegu oraz efektów wykonywanej pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ■ podstawowe zasady i metody planowania sposobu wykonywania, oceniania przebiegu oraz efektów zadań zawodowych własnych lub kierowanego zespołu ■ zasady etyki zawodu

WIEDZA

Tabela A.4. – ciąg dalszy

W dziedzinie uczenia się, twórczości lub w odniesieniu do działalności zawodowej potrafi:	
P1Z_UI	<ul style="list-style-type: none"> korzystać z informacji i instrukcji, również dostępnych w formie elektronicznej współdziałać z doradcą zawodowym
P2Z_UI	<ul style="list-style-type: none"> porównywać i oceniać bardzo proste informacje dokonywać bardzo prostych obliczeń związanych z wykonywanymi zadaniami posługiwać się najbardziej podstawowymi dokumentami wynajdywać bardzo proste informacje potrzebne do wykonywania zadań zawodowych, również z wykorzystaniem mediów elektronicznych rozpoznawać odpowiednie dla siebie oferty pracy zaprezentować się potencjalnemu pracodawcy
P3Z_UI	<ul style="list-style-type: none"> analizować oferty pracy pod kątem potrzebnych kompetencji
P4Z_UI	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie opracowywać proste instrukcje
P1Z_UN	<ul style="list-style-type: none"> wykonywać najprostsze, powtarzalne zadania zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi i materiałów utrzymywać w należytym porządku stanowiska pracy, narzędzia i materiały
P2Z_UN	<ul style="list-style-type: none"> wykonywać bardzo proste powtarzalne zadania zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów obsługiwać bardzo proste elementy typowego wyposażenia stanowiska pracy
P3Z_UN	<ul style="list-style-type: none"> wykonywać proste czynności zawodowe z użyciem odpowiednich narzędzi, urządzeń, maszyn i materiałów oraz obsługiwać typowe wyposażenie stanowiska pracy
P4Z_UN	<ul style="list-style-type: none"> wykonywać złożone czynności zawodowe z użyciem odpowiednich technologii, narzędzi i materiałów oraz obsługiwać wyposażenie stanowiska pracy
P1Z_UW	<ul style="list-style-type: none"> odbierać najprostsze polecenia i rady lub zamówienia związane z wykonywanymi zadaniami zawodowymi
P2Z_UW	<ul style="list-style-type: none"> odbierać bardzo proste polecenia przełożonych porozumiewać się z klientami w zakresie prostych zamówień współdziałać z innymi pracownikami i przełożonymi
P3Z_UW	<ul style="list-style-type: none"> komunikować się w środowisku pracy; odbierać proste polecenia przełożonych, porozumiewać się z klientami w zakresie prostych zamówień monitorować pracę małego zespołu pracowniczego omawiać wykonywaną pracę, oceniać jej przebieg oraz efekty
P4Z_UW	<ul style="list-style-type: none"> komunikować się w środowisku pracy; odbierać złożone polecenia przełożonych, prowadzić dialog z klientami i kooperantami, uczestniczyć w naradach kierować małymi zespołami pracowniczymi
P1Z_UP	<ul style="list-style-type: none"> zaplanować najprostsze, powtarzalne czynności zawodowe przy pomocy osoby bardziej doświadczonej
P2Z_UP	<ul style="list-style-type: none"> zaplanować bardzo proste powtarzalne działania zawodowe pod kierunkiem przełożonego i korygować plan stosownie do okoliczności oceniać przebieg oraz efekty własnych działań
P3Z_UP	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie przygotowywać, realizować i korygować plan wykonywania własnych zadań zawodowych rozwiązywać proste problemy występujące w trakcie wykonywania własnych zadań zawodowych
P4Z_UP	<ul style="list-style-type: none"> przygotowywać plan wykonywania zadań zawodowych własnych i kierowanego zespołu oraz dostosowywać standardowy plan działania do okoliczności diagnozować i rozwiązywać niezbyt proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracownikom oceniać ekonomiczne aspekty wykonywania zadań zawodowych diagnozować i rozwiązywać niezbyt proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych własnych lub podległych pracowników

UMIĘTNOŚCI

Tabela A.4. – ciąg dalszy

W dziedzinie uczenia się, twórczości lub w odniesieniu do działalności zawodowej jest gotów do:	
P1Z_KI	<ul style="list-style-type: none"> postępowania zgodnie z najprostszymi instrukcjami poszukiwania odpowiedniej dla siebie pracy pod kierunkiem doradcy zawodowego
P2Z_KI	<ul style="list-style-type: none"> postępowania zgodnie z regulaminami i instrukcjami poszukiwania pracy z pomocą doradztwa zawodowego właściwego wyboru oferty pracy z pomocą doradcy zawodowego
P3Z_KI	<ul style="list-style-type: none"> postępowania się do przepisów, regulaminów i instrukcji śledzenia zmian technologicznych w zakresie wykonywanego zawodu
P4Z_KI	<ul style="list-style-type: none"> stosowania się do wymagań technologicznych i organizacyjnych śledzenia trendów w rozwoju danej dziedziny zawodowej, stosowania usprawnień w wykonywaniu zadań zawodowych kształtowania i monitorowania warunków pracy swoich i podległego zespołu zgodnych z zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy
P1Z_KN	<ul style="list-style-type: none"> utrzymywania odpowiedniej jakości wykonywanych zadań zawodowych naależytej dbałości o stanowisko pracy, narzędzia i materiały
P2Z_KN	<ul style="list-style-type: none"> kontrolowania jakości własnej pracy z wykorzystaniem odpowiednich narzędzi i procedur kontrolnych
P3Z_KN	<ul style="list-style-type: none"> kontrolowania jakości wykonywania zadań przez zespół, w ramach którego pracuje
P4Z_KN	<ul style="list-style-type: none"> kontrolowania jakości wykonywania zadań podległych pracownikom
P1Z_KW	<ul style="list-style-type: none"> stosowania się do najprostszych poleceń i korzystania z rad współdziałania w trakcie wykonywania zadań zawodowych
P2Z_KW	<ul style="list-style-type: none"> stosowania się do poleceń przełożonych nawiązywania i utrzymywania niezbędnych kontaktów związanych z wykonywaną pracą działania w zespole negocjowania z pracodawcą warunków swojego zatrudnienia
P3Z_KW	<ul style="list-style-type: none"> podjęmowania odpowiedzialności związanej z wykonywaną pracą reagowania na proste opinie dotyczące wykonywanej pracy rozmawiania o wykonywanej pracy z współpracownikami samodzielnego nawiązywania kontaktów z potencjalnym pracodawcą
P4Z_KW	<ul style="list-style-type: none"> podjęmowania odpowiedzialności związanej z wykonywaniem zadań indywidualnych oraz związanej z kierowaniem małymi zespołami pracowniczymi omawiania pracy podległego zespołu i wysłuchania pracowników; reagowania na opinie dotyczące wykonywanej pracy koordynowania pracy własnej lub podległego zespołu z innymi osobami lub zespołami
P1Z_KP	<ul style="list-style-type: none"> planowania swoich czynności zawodowych wykonywania swoich czynności zawodowych zgodnie z ustalonym planem
P2Z_KP	<ul style="list-style-type: none"> podjęmowania decyzji dotyczących wykonywanych działań na podstawie dostarczonych informacji pod nadzorem przełożonego brania pod uwagę bezpośrednich oraz odroczonej w czasie łatwych do przewidzenia skutków wykonywanych czynności zawodowych
P3Z_KP	<ul style="list-style-type: none"> podjęmowania decyzji dotyczących wykonywanej pracy na podstawie zebranych informacji brania pod uwagę bezpośrednich oraz odroczonej w czasie skutków wykonywanych czynności zawodowych rzetelnego wykonywania własnych zadań zawodowych
P4Z_KP	<ul style="list-style-type: none"> postępowania zgodnie z zasadami etyki zawodu

KOMPETENCJE SPOŁECZNE

Tabela A.5. Charakterystyki poziomów 5–8 PRK typowe dla kształcenia i szkolenia zawodowego (wersja z 17 listopada 2012 roku)

	POZIOM 5	POZIOM 6	POZIOM 7	POZIOM 8	
WIEDZA	P5Z_WI	P6Z_WI	P7Z_WI	P8Z_WI	
	P5Z_WN	P6Z_WN	P7Z_WN	P8Z_WN	
	P5Z_WW	P6Z_WW	P7Z_WW	P8Z_WW	
	P5Z_WP	P6Z_WP	P7Z_WP	P8Z_WP	
	W dziedzinie uczenia się, twórczości lub w odniesieniu do działalności zawodowej zna i rozumie:				
	<ul style="list-style-type: none"> w szerokim zakresie pojęcia i terminy oraz najnowszymi rozwiązaniami związanymi z wykonywaniem zadań zawodowych w szerokim zakresie obowiązujących zasad, procedury, normy i przepisy BHP 				
	<ul style="list-style-type: none"> w zaawansowanym stopniu pojęcia i terminy oraz najnowszymi rozwiązaniami związanymi z wykonywaniem zadań zawodowych w zaawansowanym stopniu obowiązujących zasad, procedury, normy i przepisy BHP 				
	<ul style="list-style-type: none"> w pogłębionym stopniu pojęcia i terminy związane z wykonywaniem zadań zawodowych własnych oraz kierowanego zespołu lub organizacji oraz najnowszymi koncepcjami umożliwiającymi tworzenie nowych rozwiązań problemów związanych z wykonywaniem zadań zawodowych wiedzę umożliwiającą dostosowywanie zasad, procedur, norm i przepisów BHP do nowych rozwiązań i nowych okoliczności wykonywania zadań zawodowych 				
<ul style="list-style-type: none"> całość pojęć i terminów stosowanych w dziedzinach pokrewnych kierunki przyszłego rozwoju najnowszymi rozwiązaniami stosowanymi w danej dziedzinie gospodarki oraz w dziedzinach pokrewnych teorie ważne z punktu widzenia uprawianej działalności złożone interakcje między dziedziną działalności a innymi dziedzinami zasady zarządzania obiegami informacyjnymi w ramach organizacji i jej otoczenia zasady dotyczące ochrony własności intelektualnej i prawa autorskiego najbardziej zaawansowane zasady, procedury, normy i przepisy BHP 					
<ul style="list-style-type: none"> zasady działania i postępowania się najbardziej zaawansowanymi narzędziami, urządzeniami, maszynami stosowanymi przy wykonywaniu zadań zawodowych wiedzę umożliwiającą przewidywanie ograniczeń wynikających z cech i właściwości stosowanych materiałów, narzędzi, urządzeń, maszyn lub technologii poprzez ich modyfikowanie oraz ulepszanie cech i właściwości produktów wytwarzanych w ramach wykonywania zadań zawodowych 					
<ul style="list-style-type: none"> zasady i metody kierowania dużymi zespołami pracowniczymi oraz organizacjami realnymi zadaniami zawodowymi w warunkach ryzyka i niepewności, oraz zasady funkcjonowania takich zespołów i organizacji zasady prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju przedsiębiorstwa metody przekazywania wiedzy i prowadzenia działalności szkoleniowej 					
<ul style="list-style-type: none"> zasady i metody planowania, analizowania i oceny przebiegu oraz efektów najbardziej złożonych zadań zawodowych własnych, kierowanego zespołu lub organizacji kontekst etyczny, społeczny, ekonomiczny, prawny wykonywanych zadań zawodowych 					
<ul style="list-style-type: none"> zasady kierowania dużymi organizacjami o złożonej strukturze organizacyjnej najbardziej zaawansowane zasady oraz metody odkrywania i rozwijania potencjału podległych pracowników zasady planowania najbardziej złożonych zadań zawodowych na stanowiskach pracy składających się na struktury sieciowe 					
<ul style="list-style-type: none"> zasady projektowania nowych metod badawczych zasady planowania najbardziej złożonych zadań zawodowych na stanowiskach pracy składających się na struktury sieciowe podstawowe zasady prowadzenia działalności gospodarczej, tworzenia i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości 					

Tabela A.5. – ciąg dalszy

W dziedzinnie uczenia się, twórczości lub w odniesieniu do działalności zawodowej potrafi:							
P5Z_UI	<ul style="list-style-type: none"> opracowywać podstawowe instrukcje związane z wykonywaniem zadań zawodowych 	P6Z_UI	<ul style="list-style-type: none"> opracowywać instrukcje związane z wykonywaniem zadań zawodowych 	P7Z_UI	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie opracowywać złożone instrukcje i inne dokumenty projektować system obiegu informacji i zarządzać tym systemem 	P8Z_UI	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązywać najbardziej skomplikowane problemy – tworzyć innowacyjne rozwiązania – także z wykorzystaniem wyników prac badawczych tworzyć modele z wykorzystaniem odpo-wiednich teorii i najbardziej złożonych informacji projektować warunki organizacyjne lub/i techniczne dla osiągnięcia założonych efektów pracy
P5Z_UN	<ul style="list-style-type: none"> realizować zgodnie z zasadami i procedu-rami właściwe dla danego zawodu zadania, stosować odpowiednio złożone metody, technologie, procedury i materiały 	P6Z_UN	<ul style="list-style-type: none"> posługiwać się zaawansowanymi na-rzędziami, urządzeniami, maszynami stosowanymi przy wykonywaniu zadań zawodowych stosować właściwe materiały, technologie lub procedury oraz dobre praktyki związa-ne z wykonywaniem zadań zawodowych; identyfikować cechy i właściwości produk-tów wytwarzanych w ramach wykonywa-nia zadań zawodowych opracowywać proste technologie lub pro-cedury związane z wykonywaniem zadań zawodowych oraz organizować i utrzy-mywać (<i>maintenance</i>) stanowiska pracy związane z wykonywaniem zadań zawo-dowych 	P7Z_UN	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować i przewidywać ogranicze-nia wynikające z cech i właściwości stoso-wanych materiałów, narzędzi, urządzeń, maszyn lub technologii przez ich modyfiko-wanie oraz identyfikować i ulepszać cechy i właściwości produktów wytwarzanych w ramach wykonywania zadań zawodo-wych projektować stanowiska pracy 	P8Z_UN	<ul style="list-style-type: none"> projektować normy i procedury stosowane podczas procesu pracy pod kątem ich wpły-wu na parametry jakościowe osiągniętych efektów pracy
P5Z_UW	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie komunikować się w środowi-sku pracy oraz lokalnym środowisku zawo-dowym kierować średniej wielkości zespołem pra-cowniczym realizującym zadania zawo-dowe 	P6Z_UW	<ul style="list-style-type: none"> komunikować się w środowisku zawo-dowym; zarządzać obiegiem informacji związa-nych z wykonywaniem zadań zawodowych oraz tworzyć i utrzymywać właściwe relacje z klientami i kooperantami kierować prostą organizacją, zespołem pra-cowniczym realizującym zadania zawo-dowe 	P7Z_UW	<ul style="list-style-type: none"> komunikować się w środowisku pracy oraz w krajowym i międzynarodowym środo-wisku zawodowym przekazywać wiedzę i prowadzić działalność szkoleniową kierować zespołem pracowniczym realizują-cym zadania zawodowe oraz kierować orga-nizacją kształtować właściwe relacje z klientami i ko-operandami 	P8Z_UW	<ul style="list-style-type: none"> kierować organizacjami o złożonej struktu-rze organizacyjnej projektować narzędzia badania poziomu satysfakcji odbiorców efektów wykonanej pracy nawiązywać trwałe relacje z otoczeniem
P5Z_UP	<ul style="list-style-type: none"> przygotować plan działań dotyczący wyko-nywanych zadań zawodowych własnych lub kierowanego zespołu oraz analizować przebieg tych działań uwzględniać kontekst ekonomiczny i praw-ny wykonywanych zadań zawodowych 	P6Z_UP	<ul style="list-style-type: none"> przygotować plan działań dotyczący wyko-nywanych zadań zawodowych oraz analizo-wać przebieg tych działań uwzględniać kontekst ekonomiczny i praw-ny wykonywanych zadań zawodowych 	P7Z_UP	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie przygotować plan działań dotyczący wykonywanych zadań zawodo-wych oraz analizować przebieg tych działań diagnostować problemy i działać w trudnych sytuacjach związanych z wykonywaniem zadań zawodowych uwzględniać kontekst etyczny, społeczny, ekonomiczny, prawny wykonywanych za-dań zawodowych 	P8Z_UP	<ul style="list-style-type: none"> diagnostować projektować złożone procesy zachodzące w organizacjach przygotowywać szczegółowe plany wyko-nania zadań w obszarze struktur sieciowych samodzielnie przygotować kompleksowy projekt lub/i plan działania wymagający po-dejścia interdyscyplinarnego modelować i tworzyć procedury rozwiązy-wania nietypowych problemów w trudnych sytuacjach i okolicznościach występujących na własnym stanowisku pracy lub/i stanowi-skach pracy podległych pracownikom

UMIĘTNOŚCI

Tabela A.5. – ciąg dalszy

W dziedzinie uczenia się, twórczości lub w odniesieniu do działalności zawodowej jest gotów do:	
P5Z_KI	<ul style="list-style-type: none"> realistycznej oceny swoich kompetencji zawodowych i systematycznego ich rozwijania przestrzegania zasad obiegu informacji związanego z wykonywanymi zadaniami zawodowymi
P5Z_KN	<ul style="list-style-type: none"> przestrzegania obowiązujących w danym zawodzie zasad postępowania gwarantujących właściwą jakość działań zawodowych oraz bezpieczeństwo
P5Z_KW	<ul style="list-style-type: none"> podjęmania odpowiedzialności związanej z kierowaniem małymi zespołami pracowniczymi utrzymywania właściwych relacji w zespołach realizującym zadania zawodowe oraz z klientami i kooperantami
P6Z_KI	<ul style="list-style-type: none"> uzupełniania i aktualizacji wiedzy niezbędnej do wykonywania zadań zawodowych oraz wprowadzania innowacji związanych z wykonywaniem zadań zawodowych przestrzegania zasad ładu informacyjnego związanego z wykonywanymi zadaniami zawodowymi
P6Z_KN	<ul style="list-style-type: none"> współuczestniczenia w kształtowaniu kultury projektowej w środowisku pracy
P6Z_KW	<ul style="list-style-type: none"> podjęmania odpowiedzialności związanej z kierowaniem zespołami pracowniczymi lub prostą organizacją tworzenia i utrzymywania właściwych relacji w kierowanej prostej organizacji lub zespołach realizującym zadania zawodowe oraz z klientami i kooperantami
P7Z_KI	<ul style="list-style-type: none"> uzupełniania i aktualizacji wiedzy niezbędnej do wykonywania zadań zawodowych przestrzegania zasad ładu informacyjnego związanego z wykonywanymi zadaniami zawodowymi kształtowania własnej kariery zawodowej
P7Z_KN	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzania innowacji związanych z wykonywaniem zadań zawodowych kształtowania kultury projektowej w środowisku pracy
P7Z_KW	<ul style="list-style-type: none"> podjęmania odpowiedzialności związanej z kierowaniem zespołami pracowniczymi oraz organizacjami kształtowania właściwych relacji w zespołach realizującym zadania zawodowe oraz z klientami i kooperantami wprowadzania usprawnień i innowacji w zakresie organizacji i zarządzania zadaniami zawodowymi
P8Z_KI	<ul style="list-style-type: none"> uzupełniania i aktualizacji wiedzy związanej z działalnością zawodową
P8Z_KN	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzania innowacji związanych z wykonywaniem zadań zawodowych zaprezentowania efektów wykonanej pracy i składających się na nią czynności w kontekście interdyscyplinarnym
P8Z_KW	<ul style="list-style-type: none"> podjęmania ryzyka zawodowego wymagającego najwyższego poziomu innowacyjności i odporności emocjonalnej ponoszenia odpowiedzialności za działania organizacji o złożonej strukturze kształtowania zachowań innych ludzi kreowania warunków do nawiązywania trwałych relacji z otoczeniem
P8Z_KP	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystania zgromadzonej wiedzy do samodzielnego zaprojektowania nowej technologii lub/r najbardziej złożonych rozwiązań tworzenia nowych idei wnoszenia na podstawie modeli probabilistycznych podjęmania decyzji w sytuacjach bardzo wysokiego ryzyka kierowania realizacją strategii dotyczących działania i rozwoju zespołu/organizacji o długim zasięgu oddziaływania oceny działań swoich oraz zespołów/organizacji, którymi kieruje, a także odpowiedzialności za wielowymiarowe skutki społeczne w bliższej i dalszej perspektywie czasowej

KOMPETENCJE SPOŁECZNE

Propozycja metody określania poziomu kwalifikacji

W publikacji zostały przedstawione wyniki prac nad metodą odnoszenia kwalifikacji do poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji. Na podstawie bogatego materiału zaprezentowano kolejne etapy tych działań oraz podsumowano wyniki współpracy ekspertów Instytutu Badań Edukacyjnych z konsultacyjnymi zespołami specjalistów z ważnych działów gospodarki. W rezultacie tych prac wstępnie określono poziom 413 kwalifikacji.

Tekst stanowi pierwsze w Polsce opracowanie poświęcone tematyce zasad określania poziomu kwalifikacji.

Instytut Badań Edukacyjnych

Głównym zadaniem Instytutu jest prowadzenie badań, analiz i prac przydatnych w rozwoju polityki i praktyki edukacyjnej.

Instytut zatrudnia ponad 150 badaczy zajmujących się edukacją – pedagogów, socjologów, psychologów, ekonomistów, politologów i przedstawicieli innych dyscyplin naukowych – wybitnych specjalistów w swoich dziedzinach, o różnych doświadczeniach zawodowych, które obejmują, oprócz badań naukowych, także pracę dydaktyczną, doświadczenie w administracji publicznej czy działalność w organizacjach pozarządowych.

Instytut w Polsce uczestniczy w realizacji międzynarodowych projektów badawczych (w tym PIAAC, PISA, TALIS, ESLC, SHARE, TIMSS i PIRLS) oraz projektów systemowych współfinansowanych przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

www.ibe.edu.pl